

UNDERDÅNIGT
BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

angående

Slöjdskolan i Stockholm

afgifvet den 11 November 1875

af dertill i nåder utsedde Komiterade.

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÔMS BOKTRYCKERI
1875.

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Genom nådig skrifvelse af den 28 December 1872 har Eders Kongl. Maj:t täckts åt särskilde komiterade lemna uppdrag att verkställa utredning i ändamål bland annat att söka bestämma rätta omfånget för un-

dervisningen vid Slöjdskolan i Stockholm samt vid åtskilliga andra af våra lägre tekniska läroanstalter. Genom underdånigt betänkande och förslag af den 21 November 1874 hafva komiterade sökt fullgöra detta uppdrag, såvidt det icke har afseende å förstnämnda skola. Efter att nu hafva afslutat äfven undersökningen öfver Slöjdskolan i Stockholm, få vi härmed i underdånighet hos Eders Kongl. Maj:t framlägga betänkande och förslag rörande denna skola, hvilken, genom sin vidsträckta verkningskrets och stora betydelse för vårt lands industri, synts oss förtjena att göras till föremål för ett särskildt utlåtande.

Komiténs arbeten hafva, sedan det förra underdåniga betänkandet och förslaget blifvit afgifne, fortgått till och med den 3 Februari innevarande år, då dels emedan de förberedande undersökningarne blifvit verkställda, så att endast förslagets uppsättande återstod, och dels genom att komiténs dåvarande ordförande och en annan af dess ledamöter till följd af deras uppdrag som riksdagsmän varit förhindrade att fortsätta komiténs arbeten, dessa tills vidare afstannade. Derjemte har komiténs ordförande i anseende till sin utnämning till Chef för Kongl. Ecklesiastik-Departementet, förklarat sig förhindrad att vidare i dessa arbeten deltaga. Sedan komitén detta i underdånighet anmält, har Eders Kongl. Maj:t, med afseende derå att komiténs arbeten i det närmaste voro afslutade, funnit icke erforderligt att förordna särskild ordförande i komitén. Undertecknade såsom de återstående af komiténs ledamöter hafva derföre fullgjort det erhållna uppdraget.

Öfversigt af Slöjdskolans utveckling och nuvarande ställning.

Slöjdskolan i Stockholm har för sin tillkomst att tacka enskilda personers och sällskaps nit och intresse för industriens omvårdnad. År 1844 öppnades i Konst-Akademiens hus en enskild »Söndags-ritskola för handtverkare», hvilken likväl redan i Januari 1846 öfvertogs af den kort förut stiftade Svenska Slöjdföreningen. Hon benämndes sedermera »Svenska Slöjdföreningens Söndags- och Aftonskola». Undervisningen

omfattade till en början linear-ritning, perspektiv-lära, frihandsteckning, modellering och geometri samt meddelades vid pass 5½ timmar om söndagen och 2 timmar under en afton i veckan. Lärjungarnes antal utgjorde då omkring 100. De årliga inkomsterna, bestående af lärjungarnes skolafigter och de af Slöjdföreningen lemnade bidrag, uppgingo till icke fullt 3000 kronor. Det är från en så anspråkslös början Slöjdskolan i Stockholm räknar sitt ursprung. Denna läroanstalt vann likväl snart en sådan betydelse och dess vikt för det allmänna blef så uppenbar, att den icke länge kunde förblifva öfverlemnad åt den enskilda omvårdnaden. Staden Stockholm lemnade till en början hyresfri lokal och sedan år 1848 ett kontant hyresbidrag af 1,800 kronor, och det derpå följande året lemnade äfven Staten ett årsanslag af 3,000 kronor, hvilka belopp sedermera successivt höjdes, det förra till 8,000 och det sednare till 15,000 kronor.

Slöjdskolan utvidgades småningom, allt rymligare lokaler blefvo behöfliche för det alltmera växande elevantalet; nya läroämnen infördes och allt flera lärare erfordrades; hon upptog äfven sedan år 1858 qvinliga lärjungar. Ehuru Staten lemnade sitt understöd åt skolan, var denna likväl ännu en enskild läroanstalt. Men med den betydande utveckling hon erhållit syntes det nödvändigt att gifva henne en större trygghet och tillförsäkra henne Statens fortfarande hägn. Hon öfvertogs af Staten genom Kongl. Brevet af den 23 September 1859, hvarigenom hon erhöi en särskild Styrelse med Kongl. Kommerce-kollegium som öfverstyrelse. Hennes stadgar fastställdes af Kongl. Maj:t den 21 December 1860; förändringar i dem vidtogos genom Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse af den 9 Oktober 1863 samt genom Kongl. Maj:ts nådiga skrivelser till Kommerce-kollegium af den 1 Maj 1868 och den 25 Maj 1871.

Vid den tidpunkt då Slöjdskolan öfvertogs af Staten, hade hon, efter flera flyttningar, erhållit lokal i huset N:o 39 Mäster Samuelsgatan. Undervisningen meddelades omkring 40 timmar i veckan af 14 öfverlärare samt 9 till 11 biträdande lärare och omfattade frihandsteckning, modellering, målning, matematik och perspektivlära för både manliga och qvinliga lärjungar; vidare mekanik, linearritning, byggnadsritning, skeppsbyggnadslära med ritning, svenska, tyska, franska och engelska

språken samt bokföring för endast manliga lärjungar, och stengravyr för endast qvinliga lärjungar. Antalet lärjungar utgjorde 539, af hvilka 475 manliga och 64 qvinliga. Tillgångarne stego till omkring 19,100 kronor om året, förutom det af staden lemnade hyresbidraget, hvilket nu uppgick till 6,000 kronor årligen. Det af Staten lemnade bidraget utgjorde efter år 1858 årligen 15,000 kronor.

Sedan skolan blifvit en Statsanstalt utvidgades ännu mera hennes verksamhet. Lärosalarne blefvo snart otillräckliga, och behovet af en för skolan särskildt afpassad byggnad allt kännbarare. Genom Statens, kommunens och skolans samverkan kom ock en sådan till stånd. Staden anslog fördenskill det kapitaliserade beloppet (160,000 kronor) af det sedan år 1863 till 8,000 kronor höjda hyresbidraget, skolan bidrog med en till henne testamenterad fond af 45,714 kronor, och Staten anvisade 300,000 kronor samt upplät plats för byggnaden. Denna, som tillika innehåller lokaler för Geologiska byrån och för Landtbruksakademimens museum, har af Slöjdskolan begagnats sedan i Januari år 1868.

I sammanhang med skolans inflyttning i de nya rymliga lokalerna erhöll hon en betydande tillökning i statsanslaget och hufvudsakligen den organisation och ställning hon nu eger.

Enligt de för Slöjdskolan gällande stadgar är hennes ändamål »att meddela undervisning i de läroämnen, som äro nödvändiga för en på insigt grundad utöfning af de industriela yrkena och dymedelst befrämja svenska näringarnes och konstflitens utveckling och förkofran».

För att vinna inträde i skolan erfordras intyg, att den sökande är af god frejd samt uppnått tretton års ålder. Dock må Styrelsen ega, att efter sig företeende omständigheter antaga lärjungar under nyssnämnda ålder. Vid inskrifningen och sedermera vid början af hvarje läsetermin erlägger lärjunge en skolavgift för den löpande terminen, beräknad från och med den månad då inträdet sker, för yrkesarbetare och qvinliga lärjungar till 50 öre i månaden och för öfrige lärjungar till ett högre belopp, som af Styrelsen bestämmes, dock icke i något fall utöfver 2 kronor i månaden, hvilket äfven är det för närvarande af Styrelsen bestämda beloppet. Styrelsen äger dock att när giltig anledning förefinnes, medgifva nedsättning i eller befrielse från dessa afgifter. Läroböcker, ritverktyg, papper m. m. dylikt skola lärjungarne

sjelfva anskaffa. Inträde såsom lärjunge kan göras hvilken tid af läroåret som helst.

Undervisningen meddelas åt 5 grupper af lärjungar, hvilka vexelvis begagna lärosalarne. Af dessa grupper utgöras 3 af lärjungar tillhörande manliga och 2 qvinliga könet. I en del läroämnen sker likväl undervisningen samtidigt för två eller flere skolgrupper, hvilket derjemte i vissa ämnen eger rum i början och slutet af läroåret, då de lärjungar, hvilka tillhöra vissa yrken, i följd af sin yrkesverksamhet i temligen ringa grad kunna egnar sin tid åt skolan. Dessutom är denna indelad i 7 fortgående klasser (1:sta lägst), en indelning som likväl endast har någon egentlig betydelse derigenom, att förflyttningen från en lägre till en högre afdelning i ett läroämne eller från ett förberedande till ett högre läroämne sker på grund af de inom ämnet genomgångna klasserna. Valet af läroämnen är i allmänhet fritt, men under vilkor att förberedande ämnen äro genomgångna, innan undervisningen i derpå sig stödjande högre ämnen får begagnas. Likaså eger lärjunge att, så vidt redan inskrifvet lärjungeantal det medgifver, välja den skolgrupp, i hvilket han skall åtnjuta undervisning. Lärjunge, som egnar sig uteslutande åt inhemtande af kunskap i ett eller några vissa läroämnen, är, så vidt utrymmet det medgifver, oförhindrad att tillsammans med eget köns andra skolgrupper begagna undervisningen i detta eller dessa ämnen.

Läroåret börjar den 1 Oktober och slutar den 30 April. Det är fördeladt i två terminer, skilda åt genom 12 dagar julferier. Dessutom lemnas påskferier under 4 dagar. Undervisningen fortgår derföre sammanlagdt 29 veckor om året.

Söndagarne meddelas undervisningen för lärjungar af båda könen i allmänhet från klockan 8 förmiddagen till klockan $1\frac{1}{2}$ eftermiddagen, af hvilken tid likväl $\frac{1}{2}$ timme är egnad åt gudstjenst; söckendagarne meddelas undervisningen dels om förmiddagen från klockan 8 till 12 middagen eller 1 eftermiddagen förnämligast för målare, byggnadsarbetare och qvinliga lärjungar, dels om eftermiddagen från klockan 3 till 7 för qvinliga lärjungar och för manliga från klockan 7 till 9, men vissa lektioner ända till klockan 10 eftermiddagen.

Undervisningen omfattar, i enlighet med den af Kongl. Maj:t den 3 Juni 1870 fastställda planen och efter de speciela programmen, följande:

Ordinarie läroämnen*).

I. Språk.

a) Svenska språket.

Lärotid i veckan:

För manliga lärjungar 6 timmar, lika fördelade på 2:ne grupper, en ur den ena skolgruppen, den andra ur de båda öfrige.

För qvinliga lärjungar 6 timmar, lika fördelade på de 2:ne skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass I—VI.

Språklära: rättstafningsöfningar, formlära och satslära; i mån af lärjungens framsteg, undervisning i upprättandet af vid industriel verksamhet förekommande skrivelser; allt hufvudsakligen afseende bibringandet af förmåga att i skrift felfritt uttrycka sig på modersmålet.

Ann. Undervisningen häruti meddelas endast åt sådane manliga lärjungar, som ingått i yrke, samt åt sådana qvinliga, som antingen ingått i yrke eller öfverskridit folkskoleåldern.

b) Tyska, Engelska och Franska språken.

Lärotid i veckan:

För manliga lärjungar 9 timmar, lika fördelade på 3:ne grupper, nemligen en grupp för hvardera språket, sammanförd ur de 3:ne skolgrupperna.

För qvinliga lärjungar 9 timmar efter samma grunder fördelade.

Undervisningens utsträckning: klass I—IV.

Språklära: uttalslära, formlära och satslära; öfversättningsöfningar; allt afseende bibringandet af förmåga att tyda prosaiska på dessa språk författade arbeten.

*) De bifogade programmen äro i allmänhet bokstafligen öfverensstämmande med dem, som i de för lärjungarnes ledning utgifne »Underrättelser rörande Slöjdskolan i Stockholm» meddelas.

Anm. I hvardera af berörda språk meddelas undervisning endast åt sådana lärjungar, hvilka, efter att hafva anmält sig dertill, af lärarne, vid öfverläggning i ärendet, befinnas tillhöra skolans i andra ämnen skickliga samt för flit och ordning utmärkta lärjungar; vid valet härutinnan, ifrågakomma i främsta rummet de bland så beskaffade lärjungar, hvilka äro i yrke anställda och äro kunniga i svenska språket eller deri visat goda framsteg.

II. Skrifkonst.

Lärotid i veckan:

För manliga lärjungar 6 timmar, lika fördelade på 2:ne grupper, en ur den ena skolgruppen, den andra ur de båda öfrige.

För qvinliga lärjungar 6 timmar, lika fördelade på de 2:ne skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass I—III.

Öfningar i skrifelementerna samt mindre och större alfabetet i åtskiljda bokstäfver. Större rubrikstil: större och mindre alfabetet med sammanhängande bokstäfver; mindre rubrikstil samt brefstil, äfvensom skönskrift, för yrken, som deraf äro i behof. Lärjunge, som begagnar undervisning i tyska språket, öfvas äfven i tysk stil.

Anm. För rätt till erhållande af undervisning häri gälla samma villkor, som för rätt till åtnjutande af undervisning i svenska språket.

Betyg om försvarlig färdighet i detta ämne fordras för tillträde till undervisningen i bokföring och textning.

III. Matematik.

a) Aritmetik och Algebra.

Lärotid i veckan:

För manliga lärjungar 12 timmar, lika fördelade på de 3:ne skolgrupperna.

För qvinliga lärjungar 8 timmar blott i aritmetik, lika fördelade på de 2:ne skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass I—IV.

Aritmetik, klass I—III: de fyra räknesätten i hela tal, decimalbråk, vanliga bråk och sorter; enkla numeriska eqvationers lösning; enkel och sammansatt regula de tri; intresse-, rabatt- och diskonträkning m. m.; upphöjning till dignitet; rotutdragning; logaritmiska tabellernas användning; blandade exempel, hemtade hufvudsakligen ur det industriella lifvet.

Ann. För rätt till erhållande af undervisning häri gälla samma vilkor, som för rätt till åtnjutande af undervisning i svenska språket.

Efter att hafva genomgått de fyra räknesätten i hela tal och decimaler eger lärjungen att utbekomma färdighetsbetyg för tillträde till undervisning i bokföring samt naturlära och allmän varukännedom. För tillträde till undervisningen i algebra fordras färdighetsbetyg i aritmetik, klass II.

Algebra, klass II—IV: två grader, jemte elementerna af läran om serier och logaritmer, hvarvid hufvudsakligen afseende fästes vid att bibringa lärjungen färdighet i räkning, formlers användning och problemers lösning.

Ann. Undervisning häri meddelas blott åt manliga lärjungar. Tillträde till undervisningen vinnes vid företeende af betyg om färdighet i aritmetik, klass II.

Att hafva genomgått algebra, klass II, är ett af vilkoren för tillträde till undervisningen i mekanik samt maskin- och byggnadslära.

b) Geometri och Plan trigonometri.

Lärotid i veckan:

För manliga lärjungar 8 timmar, lika fördelade på 2:ne grupper, en ur den ena skolgruppen, den andra ur de båda öfrige.

För qvinliga lärjungar 4 timmar, blott i geometri, för 1 grupp, sammanförd ur de båda skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass I—IV.

Geometri, klass I—IV: elementerna af planimetri och stereometri: räta liniers, vinklars och plana figurers egenskaper; de viktigaste satserna af proportionsläran; liniers och plana figurers inbördes förhållanden samt beräkning af plana figurers ytor; solida figurers grundegenskaper jemte beräkning af deras rymder; problem, hufvudsakligen afseende tillämpningen på tekniska frågor.

Anm. Efter att hafva genomgått aritmetik, algebra, klass II, och geometri klass I, eger lärjungen att utbekomma färdighetsbetyg för tillträde till undervisning i mekanik samt maskin- och byggnadslära. För tillträde till undervisningen i naturlära och allmän varukännedom fordras färdighetsbetyg i geometri, klass I, lägre kurs.

Plan trigonometri, klass IV: enklaste grunderna, förnämligast afseende problemers lösande genom beräkning.

Anm. Undervisning häri meddelas blott åt manliga lärjungar.

c) Praktisk Geometri.

Lärotid i veckan:

4 timmar för en grupp, sammanförd ur de 3:ne manliga skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass IV—VI.

Utförande af enkla planmätningar och afvägningar, äfvensom derpå grundade beräkningar.

Anm. Undervisning häri meddelas endast åt sådana manliga lärjungar, hvilka, efter att hafva anmält sig dertill, af vederbörande lärare, vid öfverläggning i ärendet, finnas hafva i närbeslägtade ämnen ådagalagt goda anlag, flit och skicklighet.

IV. Bokföring.

Lärotid i veckan:

För manliga lärjungar 6 timmar, lika fördelade på 2:ne grupper, en ur den ena skolgruppen, den andra ur de båda öfriga.

För qvinliga lärjungar 6 timmar, lika fördelade på de 2:ne skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass II—IV.

Förberedande öfningar: beräkning och upprättande af kontokuranter; öfningar med enkel bokföring. Förklaring af dubbla bokhålleriets allmänna grunder med särskild tillämpning på yrkesidkarens behof. Kopiering af inventariebok, memorial- och kassabok; uppläggning, på grund af dessa böcker, af hufvudbok och balansbok; böckernas afslutning, uppläggning af vinst- och förlust- samt balanskonto; repetition af ofvanstående, hvarvid lärjungen, med tillämpning på eget yrke, fritt upprättar samtliga böcker.

Anm. Tillträde till undervisningen häri vinnes vid företeende af betyg om försvarlig färdighet i behandlingen af de fyra räknesätten i hela tal och decimaler samt i skrifkoust. För vidare fortgång inom klasserna af detta läroämne, bör lärjungen söka vidare uppöfva sin räknefärdighet och stil.

V. Geometrisk Konstruktionslära med ritning.

a) *Linearritning och Projektionslära med ritning samt elementerna af Beskrifvande Geometri.*

Lärotid i veckan:

För manliga lärjungar 12 timmar, lika fördelade på de 3:ne skolgrupperna.

För qvinliga lärjungar 8 timmar, lika fördelade på de 2:ne skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass I—VI.

Plana geometriska konstruktioner efter plansch, klass I: Definitioner. Räta linier och vinklar. Skalor. Rätliniga figurer. Cirkeln och dess tangeringar. Ellips, parabel och hyperbel.

Projektionslära med ritning och elementerna af beskrifvande geometri, klass II—VI: Hvad som menas med projektion af ett föremål. Projektionsplaner. Konstruktionsplanet. Projektioner af punkt, linea och plan. Projektioner af solida figurer och deras plana afskärningar. Ritning efter enkla modeller. Cylindriska, koniska och rotationsytor;

deras projektioner; deras plana afskärningar samt gemensamma skärningslinier; tangerande planer; tangeringskurvor. Skruflinea. Ytors utbredning. Ritning efter modell och croquis af föremål tillhörande lärjungens yrke. Stensnitt. Axonometriska projektionsmetoder, med tillämpningar.

Ann. Efter att hafva genomgått geom. konstruktionslära med ritning, klass III, allmänna kursen, eger lärjunge att utbekomma färdighetsbetyg för tillträde till undervisningen i fackritning samt i maskin- och byggnadsritning.

b) Perspektiv och Skugglära med ritning.

Lärotid i veckan: samtidig med den i linearritning och projektionslära med ritning.

Undervisningens utsträckning: klass III—VI.

Perspektivlära, klass III—VI, till omfattning och föredragningssätt lämpad efter konstindustriens behof. Hvad som menas med perspektivlära. Definitioner: tafla, grundplan, ögonpunkt, horisontlinie, hufvudpunkt, distans, distanspunkter. Perspektiv af linier, parallela med taflan, vinkelräta mot taflan. Den s. k. 90° liniens perspektiv. Tillämpning af föregående å enklare föremål med s. k. half, fjerdedels etc. distans. Perspektiv af linier i hvilket läge som helst mot taflan; gränspunkt, delningspunkt; deras bestämmande. Perspektiv af enklare och mera sammansatta föremål, företrädesvis med tillämpning för lärjungens yrke. Allmänna grunderna för konstruktion af skuggor och spegelbilder. Tillämpningen. I jemnbredd med undervisningen i perspektivlära undervisas äfven i

Skugglära, klass III—VI: Hvad som menas med skugga. Ett föremåls egen skugga. Skugglinie, slagskugga, slagskugglinier. Ljuskälla på ändligt och oändligt afstånd. Skugga af materiel punkt, linie, begränsadt plan och solid figur. Bugtiga ytors skugglinier. Slagskuggor å bugtiga ytor. Blandade exempel. Tillämpning å föremål tillhörande lärjungens yrke.

Ann. Tillträde till undervisningen häri vinnes efter att hafva genomgått geom. konstruktionslära med ritning, mindre kurs.

c) Fackritning.

Lärotid i veckan: samtidig med den i lineärritning etc.

Undervisningens utsträckning: klass IV—VII.

Konstruktionsritning efter plansch, modell, croquis och uppgift, af föremål utaf jern, metall eller trä m. m. tillhörande yrken, för hvilka färdighet i maskin- och byggnadsritning ej erfordras; uppgörande af arbetsritningar och kostnadsberäkningar för sådana föremål; konstruktion af dekorativa, geometriska mönster.

Lärjunge eger derjemte, under vissa villkor och efter särskild gjord anmälan, tillfälle att genom modellarbete öfva sig i uppfattningen och återgifvandet af å lärosalen upprättade ritningar.

Anm. Tillträde till hithörande konstruktionsöfningar vinnes efter att hafva genomgått konstruktionslära med ritning, allmänna kursen, samt till öfningarne i kostnadsberäkning, vid företeende af betyg om färdighet i aritmetik och geometri, klass II. För vidare fortgång inom klasserna af detta läroämne tillrådes lärjungen att jemnsides härmed begagna undervisningen i geometr. konstruktionslära, större kurs, omfattande elementerna af beskr. geometri och axonometri.

VI. Teckning.

a) Linear-frihandsteckning.

Lärotid i veckan:

För manliga lärjungar 12 timmar, lika fördelade på de 3:ne skolgrupperna.

För qvinliga lärjungar 12 timmar, lika fördelade på 3:ne, ur de båda skolgrupperna bildade grupper.

Undervisningens utsträckning: klass I—II.

Teckning efter plansch och väggtaflor; räta linier, rätliniga figurer, böjda linier, krokliniga figurer, konturteckning efter afbildningar af enklare föremål, ornamentala eller dekorativa mönster; teckning och skuggning efter plansch, omfattande perspektiviska afbildningar af klotsar och andra enklare föremål.

Anm. Efter att hafva genomgått detta läroämne, eger lärjungen att utbekomma färdighetsbetyg för tillträde till ornamentteckning, textning, kartritning och kolorering, dock med åliggande att i jemnbredd dermed begagna undervisningen i klotsteckning.

b) Klotsteckning.

Lärotid i veckan: samtidig med den i linear-frihandsteckning.

Undervisningens utsträckning: klass II—VI.

Teckning och skuggning efter först enklare, sedan något mera sammansatta geometriska kroppar. I mån af lärjungen framsteg väljas till modeller mera sammansatta attributer och föremål, färeträdesvis med hänsyn till lärjungen yrke; allt hufvudsakligen afseende att bringa och utveckla förmågan af riktig uppfattning och säker teckning.

Anm. Efter att hafva genomgått klotsteckning, klass II, eger lärjungen att utbekomma färdighetsbetyg för tillträde till figur- och landskapsteckning, dock med åliggande att i jemnbredd dermed fortsätta öfningarne i klotsteckning, klass III.

c) Ornamentteckning.

Lärotid i veckan, utom de åt ornamentmålning anslagna tider:

För manliga lärjungar under 1 månad, 6 timmar i veckan för en grupp, sammanförd ur de 3:ne skolgrupperna; under 6 månader, 12 timmar i veckan, lika fördelade på 2:ne grupper, en ur den ena skolgruppen, den andra ur de båda öfrige.

För qvinliga lärjungar under 1 månad, 6 timmar i veckan; under 6 månader, 12 timmar i veckan, efter samma grunder fördelade.

Undervisningens utsträckning: klass III—VII.

Konturteckning af ornament och bladformer efter plansch. Teckning och skuggning efter plansch och väggtaflor, af listverk, attributer, draperi, ornament, växter och djur samt af ornament, hvori dessa och figur ingå, öfningarne åtföljde af minnesteckning; teckning efter gips; i högre afdelningar efter naturföremål samt i mån af lärjungen framsteg äfven öfningar att sjelfständigt behandla hit hänförliga uppgifter. Undervisning meddelas ock, samtidigt med ornamentmålning, uti textning af såväl vanliga som dekorativa stilar, passande till skylt- och

kartskrift, titelplåtar m. m. och gravyr i allmänhet, äfvensom i kartritning, omfattande kopiering af kartor i originalets eller annan skala.

Ann. Tillträde till undervisningen häri vinnes vid företeende af betyg om färdighet i linearfrihandsteckning, klass II.

Efter att hafva vunnit nöjaktig färdighet i hithörande konturteckning, eger lärjungen att deltaga i motsvarande modelleringsöfningar eller att utbekomma färdighetsbetyg för tillträde till motsvarande grenar af målningsundervisningen.

d) Figur- och Landskapsteckning.

Lärotid i veckan, utom de åt figur- och landskapsmålning anslagna tider:

För manliga lärjungar under 1 månad, 6 timmar i veckan för 1 grupp, sammanförd ur de 3:ne skolgrupperna; under 6 månader, 12 timmar i veckan, lika fördelade på 2:ne grupper, en ur den ena skolgruppen, den andra ur de båda öfrige.

För qvinliga lärjungar under 1 månad, 6 timmar i veckan; under 6 månader, 12 timmar i veckan, efter samma grunder fördelade.

Undervisningens utsträckning: klass III—VII.

Konturteckning efter plansch; teckning och skuggning efter planscher och väggtaflor, åtföljd af minnesteckning; teckning efter gips och andra föremål.

Ann. Tillträde till undervisningen häri vinnes vid företeende af betyg om färdighet i klotsteckning, klass II, dock med åliggande att i jemnbredd dermed fortsätta öfningarna i klotsteckning, klass III.

Efter att hafva vunnit nöjaktig färdighet i hithörande teckning, eger lärjungen att deltaga i öfningarne i målning af figur och landskap samt ornament, hvori dessa ingå, eller att utbekomma färdighetsbetyg för tillträde till undervisningen i figurmodellering.

e) Fackteckning.

Lärotid i veckan: samtidig med den för ornament- samt figur- och landskapsteckning.

Undervisningens utsträckning: klass IV—VII.

Teckning efter plansch och modell af föremål tillhörande lärjungens yrke samt komposition efter meddelade, dithörande uppgifter.

Ann. Tillträde till undervisningen häri vinnes efter att hafva genomgått ornamentteckning, klass III. För vidare fortgång inom klasserna af detta läroämne erfordras, att lärjungen jemnsides dermed fortgår i motsvarande klasser af ornamentteckning samt, der yrkesfacket så fordrar, äfven betyg om sådan fortgång i figurteckning.

VII. Maskinlära med Konstruktionsritning.

Lärotid i veckan: 14 timmar för 1 grupp, sammanförd ur de 3:ne manliga skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass III—VII.

Ritning efter väggtaflor, planscher och modeller till maskindelar och enkla maskiner; i mån af lärjungens framsteg, konstruktion af arbets- och kraftmaskiner efter meddeladt program och derpå grundade, af lärjungen själf utförda beräkningar, för hvilka erforderlig undervisning i elementerna af mekanik och maskinlära meddelas.

Lärjunge eger derjemte, under vissa villkor och efter särskildt gjord anmälan, tillfälle att genom modellarbete öfva sig i uppfattningen och återgifvandet af å lärosalen upprättade ritningar.

Ann. Tillträde till undervisningen i mekanik och maskinlära vinnes vid företeende af betyg om färdighet i aritmetik och algebra, klass II, samt geometri, klass I, och till maskinritning vid företeende af betyg om färdighet i geometrisk konstruktionslära med ritning, klass III. För vidare fortgång inom klasserna af mekanik och maskinlära erfordras betyg, att lärjungen jemnsides dermed fortgår i motsvarande klasser af aritmetik, algebra och geometri.

VIII. Byggnadslära med Konstruktionsritning.

Lärotid i veckan: under 3 månader, 14 timmar i veckan för 1 grupp, sammanförd ur de 3:ne manliga skolgrupperna; under 4 måna-

der, 28 timmar i veckan, lika fördelade på 2:ne grupper, en ur den ena skolgruppen, den andra ur de båda öfrige.

Undervisningens utsträckning: klass III—VII.

Ritning efter väggtäflor, planscher och modeller till enklare mur- och timmerkonstruktioner, byggnadsdetaljer m. m. samt, i mån af lärjungens framsteg, konstruktion af enklare byggnader enligt uppgift, jemte för dessa konstruktioner och dithörande beräkningar samt material- och kostnadsförslags uppgörande erforderlig undervisning i byggnadslära.

Lärjunge eger derjemte, under vissa villkor och efter särskildt gjord anmälan, tillfälle att genom modellarbete i trä, papp eller gips öfva sig i uppfattningen och återgifvandet af å lärosalen upprättade ritningar öfver trappor, takstolar, takytor, hvalf m. m.

Anm. Undervisning häri meddelas blott åt manliga lärjungar. Tillträde till undervisningen i byggnadslära vinnes vid företeende af betyg om färdighet i aritmetik och algebra, klass II, samt geometri, klass I, och till byggnadsritning vid företeende af betyg om färdighet i geometrisk konstruktionslära med ritning, klass III. För vidare fortgång inom klasserna af byggnadslära erfordras betyg, att lärjungen jemnsides dermed fortgår i motsvarande klasser af aritmetik, algebra och geometri. Tillträde till undervisningen i ritning af endast listverk-profiler och byggnadsordningarne vinnes vid företeende af betyg om färdighet i geometrisk konstruktionslära med ritning, mindre kurs, samt i ornament- och figurteckning, klass III.

Lärjunge, som egnat sig åt något af byggnadsfacken, uppmannas att jemnsides med här ifrågakvarande läroämne begagna undervisningen i plan trigonometri samt såväl i geometrisk konstruktionslära med ritning, större kurs, omfattande elementerna af beskrifvande geometri, stensnitt och axonometri, som ock allt efter yrket, i ornament-, figur- eller landskapsteckning, aqvarellmålning och modellering.

IX. Målning i aquarell, lim- och oljefärg.

a) Ornamentmålning.

Lärotid i veckan, utom den åt ornamentteckning särskildt anslagna tid:

För manliga och qvinliga lärjungar samtidigt, men i skilda lärosalar, under 3 månader, 18 timmar i veckan för 1 grupp; under 4 månader, 36 timmar i veckan, lika fördelade på 2:ne grupper.

Undervisningens utsträckning: klass I—VII.

b) Figur- och Landskapsmålning.

Lärotid i veckan, utom den åt teckning af figur och landskap särskildt anslagna tid:

För manliga och qvinliga lärjungar samtidigt, men i skilda lärosalar, under 1 månad, 6 timmar i veckan för 1 grupp; under 6 månader, 12 timmar i veckan, lika fördelade på 2:ne grupper.

Undervisningens utsträckning: klass IV—VI.

Öfningarne, hvilka, med lärjunge tillhörande målaryrket, bedrifvas i enlighet med de metoder, som böra användas vid inre och yttre byggnadsdekoration, samt beledsagas af undervisning i de för yrkets utöfvande nödiga, allmänna satser och regler, afse, äfven i öfrigt, endast konstindustriella ändamål: marmor-, sten-, trä- och metallmålning jemte listdragning; skyltskrifning med härför brukliga stilar, plana, upphöjda och fördjupade; ornamentmålning i ton och bunt, äfven med guld- och silver; attributer, draperier m. m. till dekoring af rum, skyltar o. s. v.; växter, blommor och frukter; arkitekturmålning; kapitåler, baser, entablementer m. m.; djur- och figurmålning; allt till en början efter målade plansch, sedermera efter gips eller naturföremål; målning af landskap efter plansch. I mån af lärjungens framsteg öfvas målning ur minnet och själfständig behandling af till ändamålet hänförliga uppgifter med användande af gjorda detaljstudier.

Qvinliga lärjungar erhålla dessutom undervisning i lackermålning samt kolorering af tryckta planscher, kartor m. m.

Anm. Tillträde till undervisningen i detta läroämne, klass I, vinnes vid företeende af intyg, att lärjungen begagnar undervisningen

i linear-frihandsteckning. För vidare fortgång inom klasserna af detta läroämnes olika grenar erfordras betyg att lärjungen, jemnsides dermed, fortgår inom klasserna af nämnde läroämne och klotsteckning samt, allt efter den riktning lärjungen valt, äfven inom klasserna af textning, teckning af listverkprofiler, draperi, attributer, ornament, växter, djur, figur eller landskap samt i fackteckning.

X. Modellering i lera, vax och gips m. m.

a) Ornamentmodellering.

Lärotid i veckan, utom den med ornamentteckning gemensamma: För manliga och qvinliga lärjungar samtidigt, men i skilda lärosalar, 12 timmar, lika fördelade på 2:ne grupper.

Undervisningens utsträckning: klass III—VII.

Modelleringsöfningarne, som afse blott konstindustriela ändamål, omfatta: modellering af ornament, växter och djur samt af ornament, hvare dessa och figur ingå, först efter gipsmodell, sedan efter skuggad plansch och konturteckning; modellering ur minnet och efter naturföremål samt, i mån af lärjungens framsteg, äfven öfningar att, med användande af gjorda detaljstudier, sjelfständigt behandla hithörande uppgifter.

Qvinliga lärjungar erhålla äfven undervisning i skulptering och dekupering i trä.

Anm. Tillträde till undervisningen i ornamentmodellering vinnes vid företeende af betyg om nöjaktig färdighet i konturteckning inom motsvarande gren och klass. För vidare fortgång inom klasserna af detta läroämnes olika grenar erfordras, likasom vid målning, betyg att lärjungen jemnsides dermed fortgår inom klasserna af hans yrke motsvarande grenar af teckningsundervisningen, företrädesvis kontur- och fackteckning.

b) Figurmodellering.

Lärotid i veckan:

För manliga och qvinliga lärjungar samtidigt, men i skilda läro-

salar, under 2 månader, 2 timmar i veckan; under 1 månad 6 timmar i veckan för en grupp, sammanförd ur samtliga skolgrupperna.

För manliga lärjungar under förstnämnde 2:ne månader 4 timmar i veckan för 1 grupp, sammanförd ur de 3:ne manliga skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass IV—VII.

Öfningarne, hvilka afse blott konstindustriela ändamål, omfatta: modellering af figurdetaljer, såsom händer, fötter, ben, armar, torser, hufvuden, ecorchéer och slutligen helfigur, först efter gipsmodell samt, i mån af lärjungarnes framsteg, äfven efter skuggad plansch.

Ann. Tillträde till undervisningen i figurmodellering vinnes vid företeende af betyg om färdighet i ornamentmodellering, klass III. För vidare fortgång inom klasserna af detta läroämne erfordras betyg, att lärjungen jemnsides dermed fortgår inom klasserna af ornamentmodellering.

XI. Naturlära och Allmän Varukännedom.

Undervisningen omfattar en för yrkesidkaren afpassad, i ett sammanhang föredragen kurs i fysik, kemi och allmän varukännedom, hvarvid såsom undervisningsmateriel begagnas i allmänna lifvet förekommande varor.

Lärotid i veckan:

För manliga lärjungar särskildt, 3 timmar föreläsning, 1 timma repetitionsförhör för 1 grupp, sammanförd ur de 3:ne skolgrupperna.

För qvinliga lärjungar särskildt, 3 timmar föreläsning, 1 timma repetitionsförhör för 1 grupp, sammanförd ur de 2:ne skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass II—III.

Olikartade kroppars löslighet och olöslighet i vatten. Mekanisk analys; slamning. Vattenhaltiga och vattenfria, vittrande, hygroskopiska och deliquescenta kroppar. Upptagande och afgifvande af kemiskt bundet vatten. Inflytandet af högre temperatur: vissa kroppar förlora blott sitt vatten, andra blifva kemiskt förenade. Kemiska reaktioner genom sammanblandning af olika lösningar; uppkomst af olösliga fällningar. Skilnad emellan flygtiga och icke flygtiga kroppar. Förloppet vid de mest bekanta vätskors kokning. Destillation och sublimation.

Kokpunktens beständighet. Kokpunktens förändring genom upplösta kroppar. Afdunstning samt förbrukning af värme dervid. Tillämpning på de atmosfäriska förhållandena. Kropparnes aggregationsformer. Värmets rörelse genom strålning och ledning. Athermana och diathermana kroppar. Absorption och reflexion af värmestrålar. Utvidgning och sammandragning genom värme. Värmets inflytande på luftens rörelse. Det allmännaste af läran om ljudet och ljuset. Nya kemiska rön: Absorption af vissa gaser genom vatten; deras inverkan på vissa kemikalier. Luftens kemiska beskaffenhet. Erfarenhet om ättiksyra, svafvelsyra och salpetersyra samt deras inverkan på vissa kroppar. Klor och väte. Enkla och sammansatta kroppar (kohesion och adhesion; kemism). Kropparnes allmänna egenskaper. Absolut och specifik vikt. Det allmännaste af mekaniken; elementerna af hydrostatik och aërostatik. Vågen.

Tryckets inflytande på vätskors kokpunkt. Inneslutna gasers spänstighet. Atmosferens vattenhalt och dess bestämning. Förnimbart och förbrukadt värme samt egentligt värme. Något om den organiska kemien: brännbara vegetabiliska och animaliska ämnen; kol och olika kolarter. Produkter vid torrdestillation af växt- och djurämnen. Hartser etc. Fettarter och deras användning till tvål, såpa etc.

Kemiska företeelser vid det organiska livets växlingar: jäsning, förruttnelse och förmultning. De viktigaste produkter af dessa betydelsefulla processer. Näringsmedel för växter och djur. De viktigaste metaller och malmer; metallernas fysiska egenskaper; deras förhållande vid upphettning i luft samt vid behandling med syror; metallsaltlösningars förhållande till metaller och baser. De elektriska företeelserna. Elektricitets uppkomst genom kemisk inverkan (galvanism). Elektromagnetism och telegrafi. Solstrålarnes egenskaper (fotografi) samt om verldsbyggnaden. Materiens kretslopp och naturkrafternas vexelverkan.

Repetitionförhör i ämnet anställas vid särskilda tider för hvarterda könet med lärjungar, som sig dertill anmäla.

XII. (a—d) Yrkes-varukännedom.

Lärotid i veckan:

För manliga och qvinliga lärjungar samtidigt, 3 timmar föredrag, lika fördelade på 3:ne grupper, hvaraf en för hvardera af de 3:ne grenar af ämnet, som under samma tid af läroåret föredragas.

Undervisningens utsträckning: klass IV.

Undervisningen fördelas i särskilda grenar, nemligen:

- a) jern och öfriga metaller;
- b) trä och byggnadsmaterialier;
- c) färgämnena;
- d) spinnbara ämnena:

Beskrifning och förklaring öfver dessa ämnens förekommande i naturen, deras produktions- och handelsorter, uppsamling, skötsel och beredning till lämpliga handelsformer; ämnenas förevisande; redogörelse för deras fysiska och kemiska karakterer; medlen och sättet att pröfva och skilja olika kvaliteter och handelssorter från hvarandra samt upptäckandet af förfalskningar eller andra felaktigheter; derjemte undervisning om och förklaring öfver hvad som, med afseende å inre egenskaper samt förhållanden till andra ämnena, iakttagas bör vid ämnenas förvaring och användning, till förebyggande af material- och tidsförlust vid arbete, samt felaktigheter i arbetsprodukterna.

Utom den ordinarie undervisningen meddelas enligt en af Styrelsen för hvarje termin uppgjord och af Kongl. Kommerce-Kollegium gillad plan undervisning mera tillfälligt i vissa läroämnena. För läroåret 1874—1875 omfattade denna undervisning följande

Extra läroämnena.

Närings- och Kreditförfattningar.

Lärotid i veckan:

2 timmar för 1 grupp, sammanförd ur de 3:ne manliga skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass III—V.

Inledning, omfattande några af den politiska ekonomiens hufvudläror. Kongl. Förordningen den 18 Juni 1864, angående utvidgad näringsfrihet. Kort redogörelse för de viktigare undantagen från den allmänna näringsfriheten. Patenter. Bolag och aktiebolag. Skyldigheten att föra handelsböcker och dessas vitsord. Vexlar. Banker. Konkurs. Allt i förening med öfningar i affattande af sådana enklare handlingar, som vid tillämpningen af de föredragna författningarne kunna ifrågakomma.

Anm. Undervisning häri meddelas blott åt manliga lärjungar.

Ciselering och drifning af metall.

Lärotid i veckan:

22 timmar för 1 grupp, sammanförd ur de 3:ne manliga skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass II—VI.

Öfningar med skrodpressens användning för anbringande af räta och böjda linier samt enklare ornamentdetaljer på plana och bugtiga ytor. Skrodning, sättning och mattning å i stanser prässade eller å gjutna enkla ornamentdetaljer och ornament. Drifning i relief och ciselering å det drifna arbetet af enklare ornamentdetaljer, ornament, och i mån af lärjungarnes framsteg, växter, djur, figur och ornament, hvori dessa ingå, äfvensom användning af det inhemtade såväl å fristående föremål som för svårare lågciseleringsarbeten. Undervisningen fortgår först efter modell; vid drifningen och lågciseleringen sedermera efter skuggad plansch och slutligen efter konturteckning.

Anm. Undervisning häri meddelas blott åt manliga lärjungar. Tillträde till undervisningen i detta läroämne vinnes vid företeende af betyg om färdighet i linear-frihandteckning, klass I. För vidare fortgång inom klasserna af detta läroämne, erfordras betyg, att lärjungen jemnsides dermed fortgår i motsvarande klasser af linear-frihands- och klotsteckning samt, allt efter den riktning lärjungen valt, äfven i teckning och modellering af ornament, växter, djur och figur.

Gravyr i sten (s. k. Litografiering).

Lärotid i veckan:

12 timmar för 1 grupp, sammanförd ur de 2:ne qvinliga skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass I—VII.

Öfningarna, som allt efter lärjungens val egnas åt endera af ämnets olika grenar: gravering, krayonritning, tuschmanér, såväl pennritning som stiftdragning och då tillräcklig färdighet blifvit inhemtad, äfven åt tusch-, krayon- och pennritning för färgtryck, omfatta, beroende af den gren, lärjungen valt: textning, stil och notskrift, linearkonstruktioner, afbildning utaf byggnader, maskiner, äfven perspektiviskt, ornament och arkitektoniska prydnader, landskap, växter, djur m. m., geografiska och topografiska kartor m. m. fortgående i mån af lärjungens framsteg, från enklare föremål efter plansch i samma skala och manér, hvari kopian skall utföras, till allt mera sjelfständiga arbeten, såsom kopiering i samma eller ändrad skala af plansch, utförd i annat manér, kopiering efter egen teckning efter gips eller naturen samt efter af lärjungen sjelf komponerad teckning, hvarvid hufvudsaklig hänsyn tages till arbetets praktiska användbarhet, såsom illustration, titelplåt, etikett, affisch m. m.

Undervisning meddelas derjemte om den litografiska stenens slipning, beredning, insvärtning och förvaring; papperets behandling för tryckning, och tryckningens verkställande; beredning af litografisk krita och tusch samt behandling af de färger, som bäst passa för färgtryck, m. m.

Ann. Undervisningen häri meddelas blott åt qvinliga lärjungar. Tillträde till undervisningen i detta läroämne, klass II, vinnes vid företeende af betyg om färdighet i linear-frihandsteckning, klass II, och intyg, att lärjungen begagnar undervisningen i geometrisk konstruktionslära med ritning, mindre kurs. För vidare fortgång inom klasserna af detta läroämnes olika grenar erfordras betyg, att lärjungen jemnsides dermed fortgår inom klasserna af nämnda läroämnena och klotsteckning samt,

allt efter den riktning lärjungen valt, inom textning, perspektiv- och skugglära med ritning, landskaps-, ornament- eller figurteckning, hvarvid äfven pennteckning med tusch flitigt bör öfvas. Tillträde till öfningarne med litografering för färgtryck vinnes vid företeende af intyg, att lärjungen begagnar undervisningen i aqvarellmålning, hvarjemte, för fortgång inom klasserna af denna gren af litografering, erfordras betyg att lärjungen, allt efter den riktning, som derinom valts, jemnsides dermed fortgår i motsvarande klasser och riktning af aqvarellmålning.

Gravyr i trä (s. k. Xylografering).

Lärotid i veckan:

12 timmar för en grupp, sammanförd ur de 2:ne qvinliga skolgrupperna:

Undervisningens utsträckning: klass I—VII.

Linear-gravyröfningar, räta och krökta linier. Gravering efter xylografisk plansch: matematiska figurer, fördjupade för svarttryck; upphöjd konturxylografi, enkla, räta och krökta föremål; enklare föremål med skuggning; ornament-ornerade begyunelsebokstäfver, utensilier, attributer, växter, landskap, djur, figurer, maskiner m. m. först detaljer, så enklare, sedan mera sammansatta föremål. Gravering efter krayonritning, fotografi, aqvarell, oljemålning m. m. med ledning af egen, efter sådant mönster i gravyrmanér skuggad teckning, och slutligen efter egen teckning efter de verkliga föremålen eller på annat sätt sjelfständigt utförd enligt meddelad uppgift.

Anm. Undervisning häri meddelas blott åt qvinliga lärjungar. Tillträde till undervisningen i detta läroämne, klass II, vinnes vid företeende af betyg om färdighet i linear-frihandsteckning, och intyg att lärjungen begagnar undervisningen i geometrisk konstruktionslära med ritning, mindre kurs. För vidare fortgång inom klasserna af detta läroämne erfordras betyg, att lärjungen jemnsides dermed fortgår i motsvarande klasser af nämnde läroämnen och klotsteckning, samt, allt efter den rikt-

ning lärjungen valt, äfven i perspektiv- och skugglära med ritning, landskaps-, ornament- eller figurteckning, hvarvid penn-teckning med tusch synnerligen öfvas, äfvensom teckning på stock, hvarå gravyr skall utföras.

Gravyr i metall (Guldsmeds- eller s. k. Blankgravyr).

Lärotid i veckan:

12 timmar för 1 grupp, sammanförd ur de 2:ne qvinliga skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass I—VII.

Lineargravyröfningar, rät- och krokliniga. Gravering efter graverad modell: elementära ornamentdetaljer och ornament, enkla linearstilar, engelsk skriftstil, mindre alfabetet. Gravering efter graverad plansch: enklare detaljer af ornament, växter, djur m. m. med skuggning; engelsk skriftstil, större alfabetet; sammansatta föremål, ornament, växter, djur, figur, landskap m. m.; ornerad stilgravyr efter meddelade föreskrifter och utkast. Gravering efter litografi, fotografi, aquarell, oljemålning m. m. med ledning af egen, efter sådant mönster, i gravyrmaner skuggad teckning; slutligen efter egen teckning efter naturföremålen, eller annorlunda sjelfständigt utförd enligt meddelad uppgift.

Lärjunge eger derjemte, under vissa villkor och efter särskild gjord anmälan, tillfälle att öfva sig i metallytors konstsvärfning och guiljochering.

Anm. Undervisning häri meddelas blott åt qvinliga lärjungar. Tillträde till undervisningen i detta läroämne, klass II, vinnes vid företeende af betyg om färdighet i linear-frihandsteckning, klass II. För vidare fortgång inom klasserna af detta läroämne erfordras betyg att lärjungen jemnsides dermed fortgår i motsvarande klasser af nämnde läroämne och klotsteckning samt, allt efter den riktning lärjungen valt, äfven i textning, ornament-, figur- eller landskapsteckning, hvarvid penn-teckning med tusch synnerligen bör öfvas.

Tillverkning af papparbeten.

Lärotid i veckan:

10 timmar för 1 grupp, sammanförd ur de 2:ne qvinliga skolgrupperna.

Undervisningens utsträckning: klass I—VII.

Sammansättning öfver block och montering af enkla, mindre och större, rätvinkligt prismatiska och cylindriska föremål. Konstruktion, sammansättning och montering samt, der så påfordras, inredning af föremål med färre eller större antal dels plana, dels bugtiga ytor af, till en början enklare, sedan mera sammansatta, slutligen äfven för de särskilta ytorna olika formade profiler, på såväl liksidig som oliksidig grundyta; i mån af lärjungarnes framsteg äfven konstruktion och sammansättning efter esquisse med sjelfständig montering samt komposition efter uppgift.

Anm. Undervisning häri meddelas blott åt qvinliga lärjungar. Tillträde till undervisningen i detta läroämne, klass I, vinnes vid företeende af intyg, att lärjungen begagnar undervisningen i linear-frihandsteckning och geometrisk konstruktionslära med ritning, mindre kurs. För vidare fortgång inom klasserna af detta läroämne erfordras betyg, att lärjungen jemnsides dermed fortgår inom klasserna af nämnde läroämnen samt klots- och ornamentteckning.

En icke oväsentlig del af Slöjdskolans verksamhet utgöres af de pristäfflingar, hvilka efter uppgifne program årligen under vårterminen ega rum, och hvori de lärjungar, som tillhöra någon af de två högsta klasserna i något läroämne, ega rättighet att deltaga. Som belöningar äro pris af sju olika grader utsatte; det högsta för täflingsprogram, tillhörande 7:de klassen, utgöres af en större silfvermedalj; de öfriga, lägre i den mån täflingsprogrammet tillhör lägre klass, äro: en mindre silfvermedalj, en större och en mindre bronsmedalj, skriftligt loford för berömliga och för goda framsteg samt muntligt loford för gjorda fram-

steg. Täflingsarbetena utföras utan undervisning på ett bestämdt antal timmar. De bedömas och prisen bestämmas af skolans föreståndare och öfverlärare i ämnet jemte tre prisdomare, ej tillhörande skolan och utsedde bland för skicklighet i ämnet utmärkte personer. Dessutom tilldelas premier af sju olika grader för lärjunges berömliga samfälda verksamhet inom skolan, sådan den ådagalägges under lärotimmarne, så framt äfven uppförandet varit berömligt. Dessa premier äro äfven af sju olika grader: det högsta bestående af 6 specier och de öfriga af 5, 4 och 3 specier samt två grader af skriftligt loford jemte muntligt loford.

De år 1874 försiggångna täflingarne började i medium af April och slutade med Maj månads utgång. Följande tabell visar de läroämnena, hvari täffling ägde rum samt antalet lärjungar, som deri deltog:

För både manliga och qvinliga lärjungar.

Svenska språket	4	manliga	1	qvinlig.
Aritmetik	5	»	5	qvinliga.
Bokföring	9	»	13	»
Ornamentteckning efter gips	7	»	2	»
Figurteckning efter gips	6	»	7	»
Aqvarellmålning och teckning efter död natur	3	»	3	»

För endast manliga lärjungar.

Geometri	2.
Algebra	2.
Byggnadsritning	5.
Marmor- och listmålning	2.
Dekorationsmålning	3.
Dekorationsteckning, komposition	5.
Modellering	4.

För endast qvinliga lärjungar:

Tillverkning af papparbeten.....	4.
Gravyr i sten	5.
Crayonritning	2.

I samtliga täflingarne deltog således 57 manliga och 42 qvinliga lärjungar, af hvilka likväl en del blifvit såsom täflande i flera särskilda ämnen mer än en gång upptagen. Vid täfningen utdelades 61 belöningar. Dessutom utdelades 129 belöningar för förtjenstfullt begagnande af undervisningen jemte ådagalagdt berömligt uppförande inom skolan. Täflingarne innevarande år togo sin början den 9 April och slutade den 21 Maj; 77 manliga och 47 qvinliga lärjungar deltog deri; 74 belöningar utdelades som pris vid täfningen förutom 131 andra belöningar.

Den vid Slöjdskolan anställda lärarepersonal är, enligt 1874 års stat:

Öfverlärare.

	Löneförmåner.	
En i svenska språket med 12 timmars undervisning i veckan	900	kronor.
En i franska, tyska och engelska språken med 6 timmars undervisning i veckan i hvaradera språket	1,300	»
En i skrifkonst med 12 timmars undervisning i veckan	700	»
En i matematik med 32 timmars undervisning i veckan	2,200	»
En i bokföring med 12 timmars undervisning i veckan	800	»
En i geometrisk konstruktionslära jemte ritning med 20 timmars undervisning i veckan	1,400	»
En i linearfrihands- och klotsteckning med 16 timmars undervisning i veckan under en månad och 24 timmars under 6 månader	1,500	»
En i maskinlära och konstruktionsritning med 14 timmars undervisning i veckan.....	1,100	»

En i byggnadslära jemte konstruktionsritning med 14 timmars undervisning i veckan under 3 månader och 28 timmars under 4 månader	1,600	kronor.
En i ornamentsmålning och teckning med 18 timmars undervisning i veckan under 3 månader och 36 timmars under 4 månader	2,000	»
En i figur- och landskapsmålning jemte figur och landskapsteckning med 18 timmars undervisning i veckan under 1 månad och 36 timmars under 6 månader	2,300	»
En i modellering*) och ornamentsteckning med 24 timmars undervisning i veckan under 1 månad och 36 timmars under 6 månader	2,300	»
En i naturlära med 4 timmars föreläsningsskyldighet i veckan jemte repititioner	1,000	»

Underlärare.

En i aritmetik med 12 timmars undervisning i veckan ..	450	kronor.
En i samma ämne med 8 timmars undervisning i veckan	300	»
En i algebra med 12 timmars undervisning i veckan	450	»
En i geometri med 8 timmars undervisning i veckan	300	»
En i praktisk geometri med 4 timmars undervisning i veckan	150	»
Tre i geometrisk konstruktionslära jemte ritning, hvar-dera med 12 timmars undervisning i veckan, hvardera	450	»
Två i linear-frihandsteckning, hvardera med 12 timmars undervisning i veckan, hvardera	450	»
Två i ornamentsteckning och modellering, hvardera med 12 timmars undervisning i veckan under 5 månader, hvardera	300	»
Två i figur och landskapsteckning samt målning, hvar-dera med 12 timmars undervisning i veckan, under 5 månader, hvardera	300	»

*) Undervisning i figurmodellering meddelas likväl numera af en särskild öfverlärare med 12 timmars undervisning i veckan och med ett arvode af 1,000 kronor.

En i maskinlära och konstruktionsritning med 14 timmars undervisning i veckan	550	kronor.
En i byggnadslära jemte konstruktionsritning med 14 timmars undervisning i veckan under 4 månader.....	300	»
En i ornamentsmålning med 12 timmars undervisning i veckan	450	»

För samtliga dessa lärare (med undantag för läraren i figurmodellering) är i 1875 års utgiftsstat dyrtidstillägg med tillsammans 5,100 kronor upptaget.

Utom öfver- och underlärare tjenstgöra ett stort antal biträdande lärare, hvilka icke ega fast lön och anställning, utan inkallas i den mån behofvet kräfver. Läroåret 1873—1874 uppgick antalet biträdande lärarebefattningar till 72, som bestredos af 60 personer.

I 1874 års utgiftsstat är för biträdande lärares aflöning en summa af 5,300 kronor upptagen, hvarjemte ett särskildt anslag af 800 kronor blifvit anvisadt för undervisning i varukännedom samt 2,300 kronor för undervisningens förstärkande i ordinarie läroämnen. Lika stora belopp jemte dyrtidstillägg äro äfven i 1875 års utgiftsstat för samma ändamål upptagne.

Slutligen bör anmärkas, att några lärare meddela undervisning i extra läroämnen. I utgiftsstaten för 1874 är ett belopp af 3,850 kronor anvisadt för undervisning i extra ämnen och allmänna föredrag, och samma belopp jemte dyrtidstillägg är äfven i 1875 års utgiftsstat upptaget.

Utom lärarepersonalen är ett ganska betydande antal personer vid skolan anställd. Dessa personer äro nemligen efter 1874 års stat:

Föreståndaren, som enligt gällande stadgar är ledamot och föredragande i Styrelsen samt ordförande i lärarekollegium.

Honom åligger:

att oafåtligen vaka deröfver, att undervisningen inom skolan till alla delar noggrant ledes efter gifna föreskrifter samt att såväl lärare och tjenstemän som öfrige vid skolan anställda personer sina åligganden fullgöra;

att med biträde af vederbörande uppbördsman utöfva tillsyn öfver skolans såväl fasta som lösa egendom samt gemensamt med kassa-

förvaltaren hafva vården om och ansvaret för skolans säkerhetshandlingar;

att granska alla inkommande räkningar äfvensom aflöningslistor samt, då ej någon anmärkning dervid förekommer, sitt godkännande å dem anteckna;

att i allmänhet vaka öfver att Styrelsens beslut blifva bringade till behörig verkställighet och således äfven hafva tillsynen öfver uppsättandet af de skrivelser, hvartill nämnde beslut gifva anledning.

Befattningen aflönas med 5,000 kronor, hvaraf 4,000 kronor utgå som lön och 1,000 kronor som hyresersättning. I 1875 års utgiftsstat äro dessutom 1,000 kronor upptagna som dyrtidstillägg.

Kassaförvaltaren, som det åligger uppbära alla till skolan inflytande penningar, till siffran granska inkommande räkningar, efter bestämda anordningar verkställa utbetalningar, föra och afsluta skolans räkenskaper, uppgöra kassaförslag samt gemensamt med föreståndaren hafva vården om och ansvaret för skolans säkerhetshandlingar. Lönen är 400 kronor.

Bibliotekarien, hvilken tillika är skolans *materialförvaltare*, åligger att hafva vården om och ansvaret för skolans bibliotek, samlingar och öfriga lösa egendom, att deröfver föra fullständiga förteckningar, att biträda föreståndaren med tillsynen öfver skolans fasta egendom, samt att å tider, som af styrelsen bestämmas, hålla bibliotek och samlingar för allmänheten tillgängliga. Lönen är 1,200 kronor. I 1875 års utgiftsstat är dessutom ett dyrtidstillägg af 240 kronor upptaget.

Sekreteraren, som det åligger att på tider, som af styrelsen bestämmas, vara i skolans expeditjonsrum tillstädes, att vid styrelsens och lärarekollegiets sammanträden föra protokollen, att biträda föreståndaren med uppsättande af beslutade skrivelser, förslager m. m. samt besörja desammas expedition, föra diarier och register öfver inkommande och afgående handlingar m. m. Lönen är 400 kronor. I 1875 års utgiftsstat tillkommer ett dyrtidstillägg af 80 kronor.

Matrikelföraren, som åligger att på tider, hvilka af styrelsen bestämmas, vara i skolan tillstädes för att få emottaga anmälanden om inträde i skolan, uppbära fastställda afgifter och de samma ofördröjligen på skolans räkning efter anvisning insätta. Det åligger honom

vidare att på föreskrifvet sätt föra skolans matriklar, uppsätta sammandrag af lärarnes betygslistor, utskrifva betyg för lärjungar, vårda alla hithörande handlingar samt vara föreståndaren behjelpig vid förefallande expeditionsgöromål. Lönen är 1,400 kronor. I 1875 års utgiftsstat är dessutom 280 kronors dyrtidstillägg upptaget.

Predikanten, hvilken det åligger att hvarje söndag, då undervisning i skolan meddelas, derstädes å af Styrelsen bestämd tid förrätta offentlig Gudstjenst. Lönen är 300 kronor.

Ordningsmännen, hvilka hafva att upprätthålla ordningen i lärosalarne samt lemna behöfligt biträde åt matrikelföraren. De äro till antalet 9, af hvilka 4 manliga och 5 qvinliga.^{*)}

Deras sammanlagda löner äro upptagne till 3,225 kronor såväl i 1874 som 1875 års utgiftsstat.

Dessutom äro vid slöjdskolan anställda en maskinist, aflönad med 1,000 kronor, en person, aflönad med 600 kronor, för vård och skötsel af värmeledningen jemte ventilationsapparaten, samt 3 vaktmästare, aflönade den ene med 750 kronor och de två andre med 650 kronor hvardera, slutligen två portvakter, aflönade hvardera med 200 kronor. I 1875 års utgiftsstat äro för desse personer, med undantag för vaktmästarne, upptaget dyrtidstillägg med tillsammans 400 kronor.

Följande tabell visar antalet manliga och qvinliga lärjungar under de år skolan varit inrymd i hennes nuvarande lokal:

		Summa.	Af dessa förut inskrifne.
Vårterminen 1868	{manliga 966} {qvinliga 598}	1,564	623
Läroåret 1868—1869	{manliga 1,056} {qvinliga 840}	1,896	886
» 1869—1870	{manliga 998} {qvinliga 859}	1,857	763
» 1870—1871	{manliga 992} {qvinliga 773}	1,765	776
» 1871—1872	{manliga 1,116} {qvinliga 719}	1,835	760
» 1872—1873	{manliga 1,289} {qvinliga 809}	2,098	808
» 1873—1874	{manliga 1,495} {qvinliga 827}	2,322	825
» 1874—1875	{manliga 1,735} {qvinliga 788}	2,523	957

*) Ordningsmännens antal har sedermera förökats till 10.

Dessa lärjungar tillhörde de mest olika samhällsställningar, åldrar och yrken. Sålunda hade af de läroåret 1872—1873 inskrifne 1,289 manliga lärjungarne 1,060 redan egnat sig åt industriell verksamhet, 178 hade inträddt uti icke industriella yrken, 2 voro från barmhertighetsanstalt, hvarjemte 49 voro dels skolungdom och dels utan uppgifven sysselsättning. Af de under läroåret 1873—1874 inskrifne 1,495 manliga lärjungarne hade 1,168 redan egnat sig åt industriell verksamhet, 267 åt icke industriella yrken, 3 voro från barmhertighetsanstalt och 57 voro dels skolungdom, dels utan uppgifven sysselsättning. Under sistförflutne läroår hade af de 1,735 inskrifne manliga lärjungarne 1,429 redan egnat sig åt industriell verksamhet, 230 åt icke industriella yrken och 76 voro dels skolungdom, dels utan uppgifven sysselsättning. Af de i yrken redan inträdde lärjungarne voro:

Läroåren 1872—1873, 1873—1874, 1874—1875.

Mekanici, maskin-, jern- och metall- samt			
gjuteriarbetare och maskinister	178	185	270
Timmermän och snickare	151	171	243
Målare och lackerare	169	175	159
Byggnadselever, murare och stenhuggare	65	61	126
Bleck-, plåt- och kopparslagare samt smeder	86	88	94
Jernvägsarbetare, trädgårdselever och landt- brukare	76	92	82
Bildhuggare och modellörer	54	69	63
Guld-, silfver- och bronsarbetare m. m.	33	17	36
Sadelmakare, tapetserare och snörmakare	23	24	39
Skräddare	39	20	34
Skomakare	22	26	37
Litografer, stentryckare, gravörer m. m.	18	35	32
Boktryckare och stilgjutare m. m.	12	3	23
Svarfvare	12	24	18
Bagare och sockerbagare	13	15	10
Bokbindare, portfölj- och fodralmakare	10	14	9
Glasmästare och förgyllare	10	11	11
Kakelugnsmakare m. m.	10	3	11
Transport	981	1,033	1,297

	Läroåren 1872—1873,	1873—1874,	1874—1875.
Transport	981	1,033	1,297
Musikinstrumentmakare och orgelbyggare	9	7	8
Urmakare m. m.	8	5	13
Studerande för inträde vid Teknologiska In-			
stitutet	2	8	17
Fabriksarbetare	—	17	17
Vagnmakare	—	7	8
Tillhörande diverse tekniska yrken	60	91	69
Summa	1,060	1,168	1,429

I öfrigt hade egnat sig åt:

Handelsyrket	61	93	96
Enskild tjänst	54	78	76
Militärståndet	35	50	20
Sjömansyrket	19	30	28
Skollärarekallet	4	6	4
Musikstudier	5	3	3
Andra yrken	—	7	3
Summa	178	267	230

Af de 809 qvinliga lärjungarne, hvilka läroåret 1872—1873 sökt inträde, hade 216 egnat sig åt teknisk verksamhet såsom: modellering, porslins- och lackermålning, tillverkning af papparbeten och portföljmakeri, textning och kartritning, gravyr i sten, trä och metall, fotografiering och sömnad; af dessa 216 lärjungar hade 29 egnat sig åt sömnad, de öfrige 187 åt förstnämnde yrken. Under läroåret 1873—1874 hade 235 qvinliga lärjungar egnat sig åt teknisk verksamhet, af hvilka 14 åt sömnad. Läroåret 1874—1875 hade 164 qvinliga lärjungar egnat sig åt teknisk verksamhet, af hvilka 27 åt sömnad. I öfrigt hade egnat sig åt:

	1872—1873.	1873—1874,	1874—1875.
Handelsyrket	11	6	30
Enskild tjänst	9	26	39
Lärarinnekallet	5	4	16

De öfriga qvinliga lärjungarne voro dels skolungdom, dels utan uppgifven sysselsättning.

Af de under läroåret 1873—1874 inskrifne lärjungar voro i afseende å åldern:

2 manliga under 13 år.

305 » 249 qvinliga från och med 13 till och med 15 år.

555 » 354 » » 16 » 20 »

377 » 125 » » 21 » 25 »

178 » 57 » » 26 » 30 »

53 » 21 » » 31 » 35 »

21 » 11 » » 36 » 40 »

4 » 10 » öfver 40 år.

Beträffande födelseorten voro af de, sistnämnde läroår inskrifne, manliga lärjungarne 908 födde i landsorten, 548 i Stockholm och 39 i utlandet, samt af de qvinliga lärjungarne 320 i landsorten, 480 i Stockholm och 27 i utlandet.

Följande tabell visar antalet lärjungar, som deltagit i undervisningen i de särskilda läroämnena under hvardera af de båda läroåren

	1873—1874		1874—1875	
	manliga, qvinliga		manliga, qvinliga	
	lärjungar.		lärjungar.	
Räknekonst	810	493	1,017	505
Skrifkonst	696	522	840	493
Linear-frihandsteckning	595	336	647	262
Bokföring	310	300	294	269
Naturlära och allmän varukännedom	278	181	403	77
Svenska språket	216	243	219	216
Linear- och projektionsritning (oberäknadt fackritning)	422	29	515	24
Ornamentteckning äfven omfattande teckning af djur, äfvensom fackteckning	165	105	133	67
Klotsteckning	119	122	126	101
Figur- och landskapsteckning	78	86	75	66
Geometri	123	8	134	9
Närings- och kreditförfattningar	110	—	93	—
Algebra jemte plan trigonometri samt serier och logaritmer	100	—	67	—
Byggnadsritning	89	—	105	—

	1873—1874		1874—1875	
	manliga, qvinliga		manliga, qvinliga	
	lärjungar.		lärjungar.	
Ornamentmålning	75	10	74	7
Maskinritning	83	—	80	3
Perspektiv- och skugglära	28	34	88	31
Fackritning	17	29	14	21
Modellering af ornament	33	20	25	19
Modellering af figur	34	—	18	8
Engelska språket	27	29	26	30
Tyska »	37	16	54	19
Franska »	10	30	8	29
Praktisk geometri	26	—	33	—
Mekanik	24	—	14	—
Maskinlära	14	—	5	—
Figur- och landskapsmålning	14	8	18	11
Byggnadslära	15	—	24	—
Yrkesvarukänedom för byggnadsarbetare	4	—	—	—
» för jern och metallarbetare	4	—	—	—
» för målare, färgare och väfvere	14	—	73	—
Tillverkning af papparbeten	—	35	—	17
Gravyr i sten	—	29	—	22
» i metall	—	21	—	17
» i trä	—	11	—	16
Lackermålning	—	12	—	10
Textning och kartritning	—	6	2	7
Ciselering och drifning af metall	—	—	14	—

De i Slöjdskolan inskrifne lärjungarne hafva i högst olika grad begagnat undervisningen, såväl i afseende å antalet läroämnen som ock i afseende å den flit, hvarmed de deltagit i undervisningen i de ämnen, hvartill de sig anmält. Sålunda hafva under läroåret 1873—1874 af de inskrifne: 70 manlige och 39 qvinliga lärjungar icke begagnat undervisningen i något läroämne;

373 manliga och 129 qvinliga lärjungar i ett läroämne;
 392 » » 170 » » i två »
 261 » » 199 » » i tre »

170 manliga och 145 qvinliga lärjungar i fyra läroämnen.

112	»	»	83	»	»	i fem	»
52	»	»	28	»	»	i sex	»
25	»	»	23	»	»	i sju	»
19	»	»	8	»	»	i åtta	»
10	»	»	1	»	»	i nio	»
9	»	»	1	»	»	i tio	»
1	»	»	1	»	»	i elfva	»
1	»	»	—	»	»	i tretton	»

Vid beräkning af det antal läroämnen i medeltal, hvari hvarje skolan besökande lärjunge deltagit, erhålles till medelqvot 3,3.

De manliga lärjungarne hafva under läroåret 1873—1874 aflagt 93,921 lektionsbesök, hvilket gör för hvar och en af dem i medeltal nära 66 lektioner under hela året eller omkring $2\frac{1}{4}$ lektion i veckan. De qvinliga lärjungarnes lektionsbesök utgöra under samma år tillhopa 90,599 och för hvar och en i medeltal nära 115 lektioner under året eller 4 lektioner i veckan.

Till följd af de ofvan anförda omständigheterna är det antal lärjungar, som på en gång deltagar i undervisningen i ett läroämne, i allmänhet betydligt mindre än hela antalet lärjungar i samma ämne under läroåret. Förstnämnda antal växer i det hela taget från läroårets början till inemot slutet af höstterminen, aftager närmare Julen, växer ånyo från vårterminens början till fram i Februari månad, hvar efter det aftager och är under April månad ganska ringa. Denna ojämnhet i undervisningens begagnande framträder skarpast utpreglad vid de manliga lärjungarnes skolbesök. Så till exempel var under läroåret 1873—1874 antal lektionsbesök per vecka i samtliga läroämnena för manliga lärjungar *högst* (under andra veckan i Februari) 4,756 och *minst* (mot slutet af April) 1,540 till 1,887 samt för qvinliga lärjungar *högst* (under andra veckan i Februari) 3,911 och *minst* (mot slutet af December) 2,195.

För att lemna ett begrepp om det största antal lärjungar, som samtidigt undervisas i ett läroämne, meddelas följande tabell, visande det största antal lärjungar, som på en gång varit närvarande vid undervisningen i ett läroämne under den vecka (i Februari månad) af läroåren 1873—1874 och 1874—1875, då Slöjdskolan varit af såväl manliga som qvinliga

lärjungar flitigast besökt. Det torde härvid böra erinras, att de manliga och qvinliga lärjungarne endast undantagsvis *samtidigt* undervisas.

	Största antal lärjungar på en gång närvarande			
	1873—1874		1874—1875.	
	manliga,	qvinliga.	manliga,	qvinliga.
Svenska språket	37	61	41	54
Tyska »	14	11	11	11
Engelska »	8	19	9	15
Franska »	5	18	4	19
Skrifkonst	148	213	169	204
Räknekonst	152	211	187	198
Geometri	30	—	34	7
Algebra	30	—	28	—
Bokföring	96	132	83	142
Linear- och projektionsritning	88	6	119	9
Fackritning	6	11	3	7
Perspektiv- och skugglära	18	22	24	15
Linear-frihandsteckning	123	90	139	73
Klotsteckning	33	51	30	55
Mekanik	11	—	7	—
Maskinlära	10	—	4	—
Maskinritning	35	—	34	3
Byggnadslära	7	—	9	—
Byggnadsritning	34	—	32	—
Ornamentteckning efter plansch	39	31	45	24
Ornamentteckning efter gips	5	4	5	6
Figur- och landskapsteckning efter plansch	25	12	35	16
Figurteckning efter gips	11	9	8	9
Ornamentmålning	45	11	54	14
Figur- och landskapsmålning	4	3	5	3
Ornamentmodellering	7	6	9	7
Figurmodellering	11	—	8	9
Tillverkning af papparbeten	—	20	—	10

	Största antal lärjungar på en gång närvarande			
	1873—1874		1874—1875	
	manliga.	qvinliga.	manliga.	qvinliga.
Gravyr i sten	—	14	—	12
» i trä	—	8	—	10
» i metall	—	14	—	10
Ciselering och drifning af metall	—	—	8	—
Naturlära och allmän varukänedom	78	46	89	18
Yrkesvarukänedom för målare	—	—	31	—
Närings- och kreditförfattningar	—	—	24	—

Det torde böra tilläggas, att det största antalet af manliga lärjungar, som på en gång befanns närvarande i Slöjdskolan nämnde vecka under läroåret 1873—1874 var om aftonen klockan 7—9, då det uppgick till högst 471; Söndags förmiddag uppgick antalet till högst 360; af de qvinliga lärjungarne var det största antalet närvarande om förmiddagarne klockan 10—12, då det uppgick till högst 262 och om eftermiddagarne klockan 3—5, då det uppgick till högst 247.

Efterföljande tabell visar, huru de kostnader, som undervisningen vid Slöjdskolan förorsakat, varit fördelade under de olika år, som skolan varit inrymd i hennes nuvarande lokal.

	Utgifter för	Kostnad per
	kalenderår.	inskrifven lärjungar.
	Kronor.	Kronor.
1868	79,355: 52	41: 85
1869	82,305: 64	44: 32
1870	81,650: 39	46: 26
1871	79,784: 22	43: 48
1872	79,637: 59	37: 95
1873	79,864: 05	34: 39

Under kalenderåret 1873 voro skolans utgifter fördelade på följande sätt:

	Enligt stat.		Utgifne.	
	Kronor.	öre	Kronor.	öre
Tjenstemän och betjente	12,350	—	12,800	—
Öfver- och underlärare på ordinarie stat.....	26,100	—	25,989	48
Biträdande lärare	5,300	—	8,023	70
Extra ämnen och allmänna föredrag.....	3,850	—	3,170	—
Ordinarie undervisningens förstärkande	2,000	—	—	—
Ordningsmän	3,225	—	3,222	46
Lyshållning	8,600	—	6,534	55
Uppvärmning	4,000	—	3,232	67
Vattenförbrukning	431	20	400	—
Bibliotek och samlingar.....	2,500	—	2,497	96
Undervisningsmateriels anskaffande och underhåll.....	5,800	—	5,799	80
Inventariers inköp och underhåll	2,000	—	2,177	23
Till pris och belöningar åt lärjungar.....	600	—	594	36
Diverse utgifter	4,218	80	4,640	84
Af anslaget till figurmodellering	—	—	781	—
Behållning till 1874	—	—	4,690	15
Summa kronor	80,975	—	84,554	20

Inkomsterna under samma år voro:

	Enligt stat.		Influtne.	
	Kronor	öre	Kronor	öre
Ordinarie statsanslag.....	15,000	—	15,000	—
Lärjungarnes skolafgifter	5,000	—	5,698	—
Sjöstedtska fondens bidrag	1,600	—	1,450	—
Ersättning från Statens geologiska byrå och Landtbruksakademien för uppvärmning och vattenförbrukning	1,100	—	1,115	45
Transport	22,700	—	23,263	45

	Enligt stat.		Influtne.	
	Kronor	öre	Kronor	öre
Transport	22,700	—	23,263	45
Ytterligare statsbidrag	58,275	—	58,275	—
Extra, uti inkomststaten ej upptagne inkomster	—	—	421	86
Behållning från föregående år	—	—	2,593	89
Summa kronor	80,975	—	84,554	20

Utgifterna år 1874 voro följande:

	Enligt stat.		Utgifne.	
	Kronor	öre	Kronor	öre
Tjenstemän och betjente	12,750	—	12,843	12
Öfver- och underlärare, ordinarie stat	26,300	—	25,410	45
Biträdande lärare	5,300	—	9,186	87
Extra ämnen och allmänna föredrag	3,850	—	3,331	42
Ordinarie undervisningens förstärkande	2,300	—	—	—
Ordningsmän	3,225	—	3,367	84
Lyshållning	6,600	—	6,266	24
Uppvärmning	4,000	—	4,996	97
Vattenförbrukning	450	—	400	—
Bibliotek och samlingar	2,500	—	2,500	—
Undervisningsmateriells anskaffande och underhåll	5,800	—	4,259	24
Inventariers inköp och underhåll	2,000	—	2,360	26
Till pris och belöningar åt lärjungar	600	—	608	46
Diverse utgifter	3,975	—	5,332	06
Af anslaget till undervisning i figurmodellering	—	—	324	50
Af reserverade medel enligt Kongl. brefvet den 12 Juni 1874	—	—	1,539	99
Behållning till år 1875	—	—	2,869	66
Summa kronor	79,650	—	85,597	08

Inkomsterna under samma år voro:

	Enligt stat.		Influtne.	
	Kronor	öre	Kronor	öre
Ordinarie statsanslag	15,000	—	15,000	—
Lärjungarnes skolafgifter	5,000	—	6,019	—
Sjöstedtska fondens bidrag	1,600	—	1,450	—
Ersättning från Statens geologiska byrå och Landbruksakademien för uppvärmning och vattenförbrukning	1,100	—	901	59
Ytterligare statsbidrag	56,950	—	56,950	—
Extra, uti inkomststaten ej upptagna, inkom- ster	—	—	586	34
Behållning från föregående år	—	—	4,690	15
Summa kronor	79,650	—	85,597	08

Den af Kongl. Maj:t i nåder fastställda stat för Slöjdskolan i Stock-
holm för år 1875 är följande:

Inkomststat.

	Kronor.		Kronor.	
Behållning från år 1874	660	09		
Ordinarie statsanslag	15,000	—		
Lärjungarnes skolafgifter	5,000	—		
Sjöstedtska fondens hyresmedel och räntor...	1,600	—		
Ersättning från Statens geologiska byrå och Landbruksakademien för uppvärmning och vattenförbrukning	1,099	91	23,360	—
Ytterligare statsbidrag	—	—	58,800	—
Tillfälliga löneförhöjningar och dyrtidstillägg	—	—	9,550	—
Summa kronor	—	—	91,710	—

Utgiftsstat.

	Kronor.		Kronor.	
Löner och arvoden	54,725	—		
Tillfälliga löneförbättringar och dyrtidstillägg	9,550	—	64,275	—
Lyshållning	—	—	7,250	—
Uppvärmning	—	—	4,400	—
Vattenförbrukning	—	—	400	—
Bibliotek och samlingar	—	—	2,500	—
Undervisningsmateriells anskaffande och underhåll	—	—	5,800	—
Inventariers inköp och underhåll	—	—	2,000	—
Till pris och belöningar åt lärjungar	—	—	600	—
Diverse utgifter	—	—	4,485	—
Summa kronor	—	—	91,710	—

Det af senast församlade Riksdag beviljade statsanslaget är *utom* det på ordinarie stat definitivt uppförda beloppet, 15,000 kronor, *dels* 59,600 kronor att på extra stat upptagas och *dels* ett dyrtidstillägg på extra stat af 9,730 kronor.

Slöjdskolan i Stockholm har erhållit en ganska betydande donation. Kyrkoherden i Tegneby, Kontraktsprosten m. m. Nils Johan Sjöstedt, som afled den 22 Oktober 1859, hade genom testamente, upprättadt den 3 Juni 1856, bland annat förordnat, att, sedan åtskilliga för såväl allmänna inrättningar som enskilda personer bestämda legater m. m. utgått, allt öfrigt af hans qvarlätenskap skulle tillfalla Svenska Slöjdföreningens skola och användas, »för att dermed bilda en särskild afdelning för flickors undervisning». Till den på detta sätt bildade *Sjöstedtska fonden* hade från den 2 December 1864 till den 23 Juni 1868 influtit tillsammans 52,757 kronor 91 öre. Till skolbyggnaden har af fonden användts 45,714 kronor, hvaremot till fonden inflyter hyresmedel för vissa lokaler i byggnaden, som kunna uthyras.

År 1874 var fondens ställning:

Inkomster.

Behållning från år 1873:

af kapitalet.....	kronor	7,250: 56.
af ränte- och hyresmedel	»	244: 36.
Influtne räntor	»	388: 54.
» hyresmedel	»	1,250: —
Summa kronor		9,133: 46.

Utgifter.

Till Slöjdskolans kassa för undervisning af qvin-

liga lärjungar, löner och arvoden kronor 1,450: —

Behållning till 1875:

af kapitalet.....	»	7,250: 56.
af ränte- och hyresmedel	»	432: 90.

Summa kronor 9,133: 46.

Slöjdskolan eger en i det hela taget förträfflig undervisningsmateriel, deribland en ganska rik samling gipsafgjutningar utaf framstående konstverk, äfvensom betydande samlingar af tekniska planchverk och böcker, varuprof m. m.

Enligt Kongl. Maj:ts nådiga stadgar af den 21 December 1860 står Slöjdskolan under Kongl. Kommerce-kollegii öfverinseende, men förvaltas af sin egen styrelse, bestående af en Ordförande, som af Kongl. Maj:t i nåder förordnas, jemte tre ledamöter, hvilka utses, en af nämnde Kollegium, en af Stockholms Magistrat och Borgerskapets Äldste samt den tredje af Slöjdföreningen, så länge denna förening bidroge till skolans underhållande. I dessa bestämmelser hafva sedan dess förändringar blifvit gjorda, dels genom Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse af den 9 Oktober 1863, hvari stadgas, att det af Magistrat och Borgerskapets Äldste förut gjorda valet i stället skall förrättas af Stockholms Stadsfullmäktige, dels genom Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Kommerce-kollegium af den 1 Maj 1868, enligt hvilken Styrelsen för Teknologiska Institutet, efter hörande af Institutets Lärarekollegium, skall ega

utse en ledamot i Styrelsen, hvarjemte i denna Slöjdskolans föreståndare skall vara sjelfskrifven ledamot samt föredragande, och slutligen genom Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse af den 25 Maj 1871, till följd af hvilken Slöjdföreningen, ehuru bidrag till skolan ej vidare af föreningen lemnas, det oaktadt eger utse en ledamot i nämnde Styrelse. Denna utgöres sålunda numera af en ordförande, fyra valde ledamöter samt föreståndaren såsom föredragande och sjelfskrifven ledamot.

Allmänna anmärkningar, beträffande Slöjdskolans verksamhet och nuvarande organisation.

Öfver Slöjdskolans verksamhet och hennes nuvarande organisation hafva stridiga omdömen blifvit uttalade, och komiterade hafva deraf haft ytterligare anledning att söka göra sig väl förtrogna med denna skola och att, såväl genom besök under lektionstimmarne som genom begagnande af öfriga tillgängliga källor till säkra upplysningar, söka förvärfva ett sjelfständigt omdöme rörande denna för vårt land särdeles viktiga undervisningsanstalt. Det är för komitén en angenäm pligt att kunna efter en sådan pröfning uttala som sin åsigt:

att inom Slöjdskolan meddelas en både allvarlig och mångsidig undervisning i tekniskt viktiga kunskapsgrenar;

att Slöjdskolan under sin fleråriga verksamhet kraftigt befrämjat den svenska industrien; att hon derföre kan anses hafva uppfyllt sitt af stadgarne föreskrifna ändamål nemligen, »att meddela undervisning i de läroämnena, som äro nödvändiga för en på insigt grundad utöfning af de industriella yrkena, och dymedelst befrämja svenska näringarnes och konstflitens utveckling och förkofran;»

att god ordning är i skolan rådande samt att skolans ledning sker med nit och intresse.

Men ehuru komiterade sålunda fullt och villigt erkänna de betydande förtjenster, som Slöjdskolan eger, vilja de dermed ingalunda uttala ett allmänt gillande af skolans nuvarande organisation, och ännu mindre kunna de anse denna lämplig att läggas till grund för hennes framtida utveckling. Beträffande en så betydande läroanstalt som Slöjdskolan,

är det af stor vikt, att den icke blott bokstafligen uppfyller sitt af stadgarne föresatta ändamål, utan ock att detta ändamål först och främst är både riktigt och bestämdt utstakadt och sedermera troget fullföljes, samt att ett skäligt förhållande eger rum mellan det afsedda syftet och de derföre använda medlen. Från denna synpunkt betraktadt, förefaller det komiterade, att befogade anmärkningar kunna göras mot skolans organisation. Af den lemnade redogörelsen för läroanstalten torde nemligen framgå:

att undervisningen inom Slöjdskolan icke är ordnad med afseende å ett noga bestämdt syfte, utan förräder oklarhet och obestämdhet i skolans grundplan;

att oaktadt Slöjdskolan, så vidt komiterade ha sig bekant, är i flera fall rikare utrustad än någon annan likartad anstalt, hon likväl ingalunda meddelar i tillräcklig utsträckning just den undervisning, som synes vara af behovet mest påkallad;

att förvaltningen är tung och kostsam samt för en läroanstalt föga lämplig;

att äfven för öfrigt åtskilliga viktiga anmärkningar kunna göras såsom: att föreståndaren ej tillika är lärare vid skolan, att skolstatistiken växt till en vidlyftighet som är öfverflödigt och alltför kostsam, att det använda betygssystemet är både inveckladt och oklart samt derigenom föga lämpligt, att täflings- och premiesystemet är drifvet till en höjd, okänd vid andra svenska läroverk; hvilket svårligen kan vara gagneligt, men väl i vissa fall menligt inverka på undervisningen.

Åtskilliga af dessa anmärkningar påkalla en närmare förklaring.

Det af stadgarne angifna ändamålet för skolan är i sig sjelft allt för mångtydigt för att kunna tjena till en säker ledning vid hennes ordnande. I sjelfva verket skulle samma syftemål kunna uppställas för den tekniska högskolan och för de tekniska elementarskolorna samt för en vanlig söndags- och aftonskola. Granskar man närmare de för undervisningen fastställda program och de till lärjungarnes ledning utgifna underrättelser, saknar man ock en säkert utstakad plan för skolans verksamhet. Denna är på en gång för mycket omfattande och för mycket inskränkt. Den är för mycket omfattande, ty skolan egnar

en betydande del af sin verksamhet åt meddelande af undervisning i läroämnena såsom t. ex. i svenska språket, skrifkonst, främmande språk, räknekonstens enklaste grunder, hvilka tillhöra andra läroverk och som, om de intagas vid en teknisk skola, endast böra der betraktas som biämnen. Men undervisningsplanen är äfven för mycket inskränkt, ty undervisningen i åtskilliga af de kunskapsgrenar, som borde vara hufvudämnen, såsom exempelvis konstindustriell fackteckning och formlära, uppsatsskrifning med särskildt afseende å yrkesidkares behof och verktygslära, har, äfven om den förekommer i programmen, likväl icke vunnit den utveckling, som den borde ega vid en så betydande och så rikt utrustad teknisk arbetarskola. Undervisningens tyngdpunkt synes nästan vackla mellan den allmänna och den tekniska bildningens område.

Denna omständighet är så mycket mera anmärkningsvärd som Slöjdskolan i Stockholm är, med undantag af Eskilstuna tekniska skola, den enda af våra afton- och söndagsskolor, som underhålles nästan uteslutande af Staten, hvilken för Slöjdskolan gör uppoffringar långt öfverstigande dem komiterade ansett sig böra föreslå för Rikets öfriga skolor af detta slag tillsammans. Att Staten icke ensam bör bekosta de tekniska afton- och söndagsskolorna hafva komiterade i föregående betänkande framhållit. Visserligen kan hufvudstaden i detta fall göra anspråk på något företräde framför de fleste öfriga städer i landet, i anseende till den betydande inflyttning från andra orter, som dit eger rum, och till följe af hvilken Slöjdskolan måste från hela landet emottaga lärjungar. Men det jemförelsevis betydande statsanslag, som Slöjdskolan åtnjuter, synes komiterade endast kunna försvaras, om Slöjdskolan i Stockholm, med anlitan af hufvudstadens rikare tillgångar på såväl lärarekrafter som härför i öfrigt tjenliga bildningsmedel, meddelar en special undervisning, som icke kan i lika hög grad bibringas å andra orter inom landet. Att deremot vilja betrakta Slöjdskolan som en centralskola, ersättande i annan mån än den nämnda de öfriga afton- och söndagsskolorne i landet, torde vara felaktigt. Ty som komiterade i föregående betänkande framhållit, förefinnes en afgjord skilnad mellan den högsta och den lägsta tekniska undervisningen, deruti, att under det den förra alltmera koncentreras och enligt sakens natur förr eller senare måste sammanföras i en teknisk högskola, bör deremot den

lägsta tekniska undervisningen, synnerligen i afton- och söndags-skolorna, utspridas öfver hela landet, så framt den verkligen skall komma dem till godo, som deraf hafva mest behof. Slöjdskolan i Stockholm kan därför ingalunda i väsendtlig mån tillgodose denna lägsta undervisning för andra delar af landet än hufvudstaden. I valet mellan en i denna stad upprättad storartad afton- och söndagsskola och en mängd smärre dylika läroanstalter, utspridda öfver hela landet, skulle de sistnämnde vara vida att föredraga. Men det gifves speciela områden af den tekniska undervisningen, hvilka Slöjdskolan i Stockholm, om hon rätt organiseras, synes vara särdeles lämplig att tillgodose och hvilka böra gifva henne en från de öfriga likartade läroanstalterne väsendtligt skiljaktig ställning. Dessa äro den högre konstindustriela samt den för byggnadsarbetare afsedda undervisningen — områden, af så allvarlig betydelse för vårt lands industriela lif, att de väl påkalla en sorgfällig omvårdnad. Visserligen saknas de icke vid Slöjdskolan, men de äro på intet sätt så utvecklade, att de kunna anses motsvara andra länders konstindustriela och byggnadsyrkes skolor.

Hvad komiterade här ofvan yttrat, har afseende å den rigtning, som sjelfva undervisningen vid Slöjdskolan eger. Något egentligt klander af de bestående förhållandena åsyftas dermed icke, om ock komiterade tro, att i vissa fall anordningen skulle kunna vara lämpligare än hvad den nu är, och fastän de på anförda grunder anse, att en modifikation af undervisningsplanen i den antydda rigtningen är af behofvet påkallad.

Betänkligare anmärkningar kunna deremot göras i afseende å öfriga anordningar inom skolan. Icke utan skäl har man fästat uppmärksamheten vid den omständigheten, att förvaltningen och ekonomen medtaga en alltför betydande del af skolans årsinkomst. Enligt Kongl. Kommersekollegii uppgift har såsom aflöning för personer, anställda i annan befattning vid Slöjdskolan än såsom lärare, från och med år 1867 till och med år 1871 tillsammans anvisats 68,500 kronor, ett belopp, motsvarande mer än 38 procent af den i staterna för samma tid till lärare-aflöning upptagna summa. Och likväl torde man icke med fog kunna säga, att i allmänhet de vid Slöjdskolan anställda tjenstemännen åtnjuta oskäligt höga löner; tvärtom torde dessa för flertalet vara ganska knappa,

i förhållande till det utförda arbetet. Uppenbart synes då vara, att de antydda missförhållandena föranledas af felaktigheter i organisationen, hvilken derföre måste förändras, såvida någon besparing i förvaltningskostnaderna skall vinnas.

De orsaker, hvilka komiterade för sin del anse vara här verkande, äro förnämligast:

Föreståndaren är icke tillika lärare vid skolan. Det torde vara temligen allmänt erkänt, att föreståndaren vid ett läroverk tillika bör tjenstgöra som lärare vid detsamma. Föreståndarens göromål vid Slöjdskolan äro icke så ansträngande, att de förhindra hans lärareverksamhet. Men det är icke blott eller ens hufvudsakligen ur ekonomisk synpunkt som denna fråga får betraktas. Om föreståndaren icke undervisar, kommer han alltför lätt i en skef ställning till lärarne och kan dessutom svårigen förvärfva den noggranna kännedom af undervisningens fordringar, som för hans befattnings rätta utöfvande är oundgänglig. Han får svårare att skilja det för undervisningen väsendtliga från bisaker. Då hans tid icke upptages af undervisningen, är det att befara, att han åt angelägenheter, som för denna äro mindre väsendtliga, egnar sin hufvudsakliga uppmärksamhet.

Lärarens och ordningsmannens befattningar äro vid Slöjdskolan åtskiljda. En för ett civilt läroverk temligen egendomlig anordning vid Slöjdskolan är, att ordningens upprätthållande och anteckningarne öfver lärjungarne icke tillkomma lärarne utan särskilda ordningsmän. Enligt de utgifne »Underrättelser rörande Slöjdskolan i Stockholm» »skola lärarne ega att ostördt egna sig åt undervisningen, ordningsmännen åt ordningens upprätthållande inom lärosalarne samt antecknandet af lärjungarnes närvaro och deras af lärarne tillkännagifna fortgång samt betyg». Komiterade betvifla för sin del i hög grad lämpligheten af denna anordning. Som motiv för densamma har blifvit anfördt, att lärarnes tid är alltför dyrbar, för att egnas åt ordningens upprätthållande och åt anteckningarne, så att en besparing skulle uppstå genom att ordningsmännen förrättade detta arbete. Vore detta motiv giltigt, borde det ega tillämplighet icke endast vid Slöjdskolan, utan äfven vid andra läroanstalter, ty några verkliga skäl för dess användande särskildt vid förstnämnda skola torde svårigen kunna finnas.

Visserligen är antalet *inskrifne* lärjungar vid Slöjdskolan myckert stort, men det på en gång *närvarande* antalet är, såsom de å sid. 38 meddelade uppgifterna visa, ingalunda större än vid andra läroverk, ja, i flertalet af undervisningsämnen under större delen af läroåret till och med ganska ringa. Men ingalunda har erfarenheten vid våra skolor, allmänna eller tekniska, ja icke heller vid de utländska tekniska afton- och söndagsskolor, som hafva ett med Slöjdskolans någorlunda jemförligt lärjungeantal, visat behovet af ifrågasättande anordning. Lärarne hinna ganska väl och utan någon afsevärd uppoffring af undervisningstiden att vidmakthålla ordningen och att göra de få anteckningar, som äro i detta hänseende nödvändiga. Man kan med skäl ifrågasätta, huruvida det endast är öfverflödigt utan icke derjemte rent af skadligt att befria lärarne från ordningens upprätthållande. Hela organisationen af läroverket blifver till följd deraf icke endast kostsam utan äfven invecklad, och en öfverflödigt talrik personal tager föreståndarens tid i anspråk. Tvifvelaktigt torde äfven vara, om icke det oundgängliga meddelandet mellan ordningsmannen och läraren tillintetgör den tidsbesparing för den senare, som genom ordningsmannens befattning afses.

Dessa förhållanden hafva så stort inflytande på läroanstaltens verksamhet, att äfven om icke kostnaden tages i beräkning man svåligen kan finna det lämpligt att vid skolan anställa särskilda ordningsmän.

Skolstatistiken vid Slöjdskolan är uppdrifven till en öfverflödigt stor höjd och ett inveckladt system för betyg användes. Utan tvifvel är det ändamålsenligt att anteckna de vid särskilda lärotimmar närvarande lärjungarne och sedermera sammanföra de lemnade uppgifterne i tabeller, så att en åskådlig framställning vinnes af skolans verksamhet, men det är långt härifrån till den utomordentligt vidlyftiga skolstatistik, som vid Slöjdskolan småningom utvecklats och hvilken icke synes vara af något verkligt gagn för undervisningen. Härtill kommer ett betygssystem af mycket egendomlig och invecklad beskaffenhet, både oklart och vid tillämpningen tidsödande, äfvensom långt ifrån enkla system för belöningar och straff. Då derjemte läroanstalten alldeles godtyckligt och utan någon af sakens natur betingad fordran blifvit indelad i sju olika klasser, med olika betyg och belöningar, kan lätt inses, att ett ansträngande arbete uppkommer, och att förvaltningen blifver kostsam,

ehuru lönerne i allmänhet äro svaga. Men icke heller i detta fall är kostnaden den svåraste olägenheten. Det torde vara obestridligt, att om ock enkelhet, klarhet och reda äro önskliga vid ordnings- och betygsbestämmelser vid alla skolor, detta i synnerhet måste gälla för en teknisk afton- och söndagsskola, hvilkens uppgift i alla fall är tillräckligt svår att uppfylla, utan att hon belastas med för hennes syfte onyttiga bestyr. Föreståndarens, lärarnes och lärjungarnes uppmärksamhet vändes eljest lätt från det väsendtliga till det oväsendtliga, hvarjemte de invecklade bestämmelserna såsom en nödvändig följd medföra en talrik icke undervisande personal. Vore en så invecklad skolstatistik, som vid Slöjdskolan användes, verkligen af gagn för undervisningen vid denna skola, borde den utan tvifvel också vara det vid andra läroverk. Men det torde vara mycket svårt att, åtminstone inom de länder, der undervisningsväsendet intagit en fullt tidsenlig ställning, och som äro någorlunda jemförliga med Sverige, söka något motstycke till den anordning Slöjdskolan i detta hänseende erbjuder, och ingalunda synes erfarenheten vid Slöjdskolan, så vidt komiterade kunnat utröna, gifva vid handen, att den fortfarande är af behovet påkallad.

Komiterade anse sig härvid böra anmärka, att de på intet sätt misskänna de aktuingsvärda syften, som föranledt införandet af den omfattande skolstatistiken vid Slöjdskolan. Utan tvifvel har man härmed afsedt att med den största noggrannhet kunna följa lärjungarne från deras inträde vid till deras afgang från skolan, så att man med siffror må kunna angifva snart sagdt för hvarje dag deras ställning i afseende å flit, kunskap och uppförande inom hvarje särskildt läroämne. Ordningens befrämjande på allt sätt och till hvad kostnad som helst är påtagligen det mål man för sig uppställt. Detta kan ingalunda klandras, men erfarenheten inom flera storartade läroanstalter har visat, att god ordning kan uppehållas med ojemförligt enklare medel.

Utom de nu antydda missförhållandena vid Slöjdskolan, skulle äfven andra kunna anföras, men då dessa äro af jemförelsevis mindre betydhet, och tillfälle i det följande af detta betänkande erbjuder sig att till dem återkomma, torde de här icke behöfva framhållas.

Med anledning af nu angifne förhållanden anse komiterade, att Slöjdskolans nuvarande organisation icke är lämplig att läggas till grund

för den fortsatta utvecklingen af denna läroanstalt. Utan tvifvel har Slöjdskolan en stor framtid att vänta. Det tekniska undervisningsväsendet står ännu blott vid början af sin utvecklingsprocess; det räknar icke många årtiondens tillvaro. Detta gäller i synnerhet för den gren deraf, som närmast berör de arbetande klasserna. Slöjdskolan, huru betydande hon ock redan nu är, kan derföre förvänta, efter allt hvad man har anledning att förmoda, ett ständigt växande lärjungeantal. Det är derföre af så mycket större vikt att tillse, att de af staten gifna medlen väl användes och icke fruktlöst förspillas på för det allmänna mindre viktiga eller rent af onyttiga ändamål. Huru lifligt komiterade tillstyrka statens fortfarande omvårdnad i fråga om Slöjdskolan, anse de likväl som en tvingande pligt att allvarligt framhålla nödvändigheten af läroanstaltens grundliga omgestaltning. Smärre förändringar vid denna skulle ingalunda vara tillfyllestgörande. De anmärkta bristerna stå i ett så nära sammanhang med hvarandra och med hela skolans anordning, att de svårligen kunna afhjelpas utan en fullständig ombildning. Komiterade anse sig derföre i det följande böra framlägga ett underdånigt förslag till ny organisation af Slöjdskolan, i öfverensstämmelse med de nu uttalade åsigterna och i enlighet med de allmänna grunder för den lägre tekniska undervisningens ordnande, som i förut afgifna förslag uttalats.

Slöjdskolans ändamål och allmänna karakter.

Redan af det föregående torde framgå, hvilken verkningskrets komiterade anse böra tillhöra Slöjdskolan. I första rummet bör hon på de tider, då arbetaren i allmänhet är i tillfälle att deraf sig begagna, meddela en för honom lämplig teknisk undervisning till den utsträckning, som är af nöden i en i industrielt hänseende så betydande stad som Stockholm. Vidare bör en högre afdelning finnas för de lärjungar, hvilka äro i behof af samt ega förmåga att inhemta en högre kunskap uti de i konstindustrielt hänseende viktigaste läroämnena; denna afdelning bör således äfven hafva till syfte att bilda mönsterritare och modellörer, hvarjemte hon kan och bör i sin mån bidraga till bildandet

af lärare i frihandsteckning och modellering vid de tekniska afton- och söndagsskolorne i landsorten. Äfven bör Slöjdskolan i en särskild afdelning lemna tillfälle till undervisning åt arbetare, som egna sig åt byggnadsyrkena och hvilka önska att under vintermånaderna uteslutande egna sig åt förvärfvande af kunskaper, som äro viktiga för deras yrken. Slutligen bör skolan lemna tillfälle för qvinliga lärjungar att inhemta de insigter och färdigheter, som för dem äro af vikt, om de redan egnat sig eller skola egna sig åt tekniska yrken.

Att verkligen den konstindustriela bildningens höjande är en viktig statens uppgift, och att flera länder efter Englands exempel vidtagit kraftiga åtgärder i detta hänseende, hafva komiterade i föregående betänkande utförligt framhållit. Komiterade hafva ock angifvit huru de anse, att ritundervisningen i de tekniska afton- och söndagsskolorna bör ordnas med afseende på detta syfte. Men de hysa den åsigt, att äfven en väl inrättad afton- och söndagsskola icke kan meddela hela den undervisning, som konstindustrien påkallar, och att en sådan skola kan lika litet meddela en fullständig konstnärligt teknisk bildning åt mönsterritare, modellörer och tekniska ritlärare, som hon kan utbilda ingenjörer och konstruktörer. Hon verkar utom all fråga i hög grad gagnande för spridande af konstnärliga insigter bland arbetarne, men endast undantagsvis torde dessa på de få timmar afton- och söndagsskolan lemna undervisning och med den egendomliga organisation en sådan läroanstalt måste ega, hinna förvärfva en så omfattande konstindustriel bildning, att de kunna blifva sjelfständiga ledare vid sitt yrkes högre verksamhet. De kunna der — och detta är redan mycket samt för industrien synnerligen viktigt — tillräckligt utbilda sin smak för att välja goda mönster för sina arbeten och genom teckningen samt modelleringen så öfva öga och hand, att deras arbetsskicklighet deraf har väsentligt gagn; men det är långt härifrån till den säkra insigt och skapande förmåga, som icke inskränka sig till efterbildning, utan utöfva en fullt sjelfständig verksamhet. Och det erfordras en icke ringa grad af omdöme och utbildad smak för att gifva åt äfven det enklaste konstindustriela alster en af dess ändamål, det använda materialets beskaffenhet och af kostnaden lika mycket som af de allmänna skönhetslagarne betingade form. Man må icke föreställa sig, att detta endast

gäller de mera sällan förekommande dyrbara arbetsprodukter. Äfven de hvardagligaste föremål kunna, utan att de derföre blifva kostsammare att utföra, uppfylla det skönas villkor; de ställa äfven de på tecknaren eller modellören icke små fordringar. Men hvem bör nu vara tecknaren för dessa industriens mångtaliga alster? I många fall är visserligen den verkliga konstnären den härför lämpligaste, men i allmänhet är hans tid enligt sakens natur alltför dyrbar för att tagas i anspråk vid andra tillfällen än då viktiga och kostsamma föremål skola utföras. Vanligen nödgas den mindre yrkesiddkaren själf utföra sådana teckningar — så framt han icke inskränker sig till att kopiera en god eller dålig förebild. Vid större anstalter för tillverkning af konstindustriella föremål anställas ofta särskilda mönstertecknare, och stundom egna sig personer uteslutande åt förfärdigandet af teckningar för olika yrken, inom hvilka det konstnärliga elementet spelar en väsentlig rol.

I hvilket fall som helst erfordras läroanstalter för bibringande af en högre konstindustriell bildning. Denna skulle visserligen kunna meddelas vid konstakademierne, men det är utan tvifvel fördelaktigare, om detta sker antingen i fristående läroanstalter eller ock vid de tekniska skolorna. Undervisningens hela karakter bör nemligen vara teknisk vid en konstindustriell skola, den måste fästa afseende vid studentens fordringar och de små tillgångarne, hvaremot undervisningen vid konstakademierna står höjd öfver dessa villkor.

För fyllande af dessa industriens kraf, har man i olika länder upprättat högre konstindustriella skolor, antingen fristående eller i sammanhang med andra läroanstalter. För att klarare visa deras betydelse och anordning, torde det illåtas att i korthet meddela uppgifter rörande några sådana skolor i länder jemförliga med Sverige.

Bayern har två betydande konstindustriella skolor, nemligen i München och Nürnberg. Den förstnämnda har enligt stadgarne till uppgift att meddela åt sina lärungar den grad af konstnärlig bildning, som erfordras för utöfvande af ett konstindustriellt yrke. I enskilda fack är hon tillika en förskola till Akademien för de bildande konsterna. Undervisningen sker genom vetenskapliga föredrag, konstnärliga samt konstnärligt-tekniska studie och öfningar; den omfattar följande läroämnen:

Ornamentsritning efter plastiska föremål; teckning, färgläggning och kompositioner af plana ornament för dekoration i allmänhet äfvensom särskildt för väfveri och tapettillverkning.

Figurteckning efter antiken och naturen; dekorationsmåhning och komposition.

Modellering i lera och vax för dekorativa ändamål efter modeller och planscher; framställande af modeller till konstindustriela mindre föremål.

Drifning, eiseling och emaljering;

Arkitektonisk ritning och formlära;

Utförande af arbetsritningar;

Perspektiv- och skugglära;

Läran om konststilarne;

Konsthistoria med särskildt afseende på antikens, medeltidens och den nyare tidens arkitektur och konstindustri.

Undervisningsplanen afpassas för öfrigt efter de särskilda lärjungarnes förkunskaper och behof. Denna undervisning, som meddelas af åtta lärare, tager årligen sin början den 1 Oktober och slutar den 1 Juli. För dess begagnande fordras, att lärjungarne hafva fyllt 15 år, intyg öfver att de med framgång begagnat elementar undervisning i linear- och frihandsteckning samt öfver tillämdalupna läroår i något yrke.

Skolan i München besökes af omkring 120 lärjungar.

Ännu mer betydande är konstindustriskolan i Nürnberg, vid hvilken en synnerligt omfattande undervisning meddelas, utom i hithörande teoretiska läroämnen, i olika grenar af teckning, målning, skulptur och arkitektur samt i utförande af arbetsritningar för konstindustriela ändamål. Ansenliga verkstäder finnas här för formning och gjutning i gips och metall, för eiseling och gravering, för träsnideri och modellsnickeri, hvarjemte en fotografisk anstalt finnes vid skolan för att afbilda de härför lämpliga, af lärjungarne utförda, arbetena.

Skolan i Nürnberg besökes af omkring 150 lärjungar, manliga och qvinliga af betydligt olika ålder. Antalet lärare är 17.

Vid dessa läroanstalter erlägges en ringa skolafgift, men fattiga, skickliga lärjungar kunna icke endast befrias från denna, utan tillika ur »Maximilians Stiftung für Kunstgewerbliche Ausbildung» erhålla årliga stipendier af omkring 300 kronor hvardera under högst 2 års tid.

Dessutom kunna sådana lärjungar ur samma stiftelse erhålla resestipendier icke öfverstigande 600 kronor.

I Dresden finnes också en konstindustriell läroanstalt (Königl. Schule für Modelliren, Ornamenten- und Musterzeichnen). Dess ändamål är att utbilda 1:o) modellörer för olika industriella fack i synnerhet för ornamentalskulptur i sten och trä, för metallgjutning, för lergodstillverkning; 2:o) mönstertecknare för de olika grenarne af väfning och tryckning; 3:o) lärare för undervisning i teckning och modellering; samt slutligen 4:o) målare i dekorationsfacket, litografer, ciselörer m. m. Den fullständiga kursen för modellörer och mönstertecknare antages till 5 år, men detta är beroende af lärjungarnes anlag och flit, så att denna tid kan väsentligt förkortas. Omkring 30 lärjungar begagna undervisningen. Denna meddelas af en lärare i ornamentals- och mönsterteckning, en i modellering, en i arkitektonisk ritning, samt en biträdande lärare för den elementära ritundervisningen. För inträde fordras åtminstone 15 års ålder, förberedande god skolbildning samt om möjligt praktiska kunskaper i det fack, för hvilket utbildningen sökes.

Württemberg, hvilket land, enligt hvad komitén flera gånger varit i tillfälle anförä, så kraftigt sökt befrämja den tekniska undervisningen och deraf skördat stora fördelar, har förlagt den högre konstindustriella undervisningen till polytekniska skolan i Stuttgart, hvarjemte lärjungarne tillika deltaga i undervisningen i vissa läroämnen vid konstskolan i samma stad. Undervisningen omfattar geometrisk och projektionsritning, skugg- och perspektivlära, arkitektur- och fackritning, läran om konststilarne med ritöfningar, ornamentals- och figurteckning, teckning af växter, målning, modellering, skärning i trä, ciselering, komposition i målning och modellering äfvensom teckning, målning och modellering efter lefvande modell. Kursen är allt efter lärjungarnes olika anlag, förkunskaper och flit 2- till 3-årig. Blott ett fåtal lärjungar begagna undervisningen.

Alla dessa läroverk äro uteslutande eller förnämligast afsedda för dagundervisning.

De nu anförda exemplen torde vara tillräckliga såväl för att förtydliga ändamålet med högre konstindustriella läroverk, som ock för att antyda karakteren hos den vid dem lemnade undervisningen. Den

frågan huruvida äfven i Sverige ett sådant läroverk är behöfligt, och om konstindustrien hos oss är eller bör vara af så stor betydelse, att den påkallar de uppoftningar, läroverket tager i anspråk, synes komiterade böra besvaras afgjort jakande.

I sjelfva verket hafva flere af vårt lands industrigrenar behof af konstens hjälp. Möbeltillverkningen till exempel, hvilken här borde kunna uppdrifvas till en betydande höjd, står ännu, i det hela taget, på en i konstnärligt hänseende ganska låg ståndpunkt. Få möbler tillverkas här efter sjelfständiga, med på en gång konstnärlig och teknisk insigt utarbetade, mönster. I bästa fall är det efterbildningar af goda utländska modeller och ritningar. Jerngjuteriet, ehuru ingalunda obetydande i Sverige, borde der kunna intaga en ännu vida högre ståndpunkt. I konstnärligt hänseende kan det ingalunda täfla med det bättre af utlandets likartade produktion, hvilket äfven gäller för de yrken, som afse gjutningen af andra metaller. De vidsträckta och viktiga industrigrenar, som omfatta tygers väfnad och tryckning, stå här på en temligen osjelfständig ståndpunkt, hvad beträffar de använda mönstren. Likaså tapetttillverkningen. Frankrikes, Englands och Tysklands alster i dessa yrken efterbildas i de allra flesta fall. Det samma är fallet i flera andra yrken.

Dessa förhållanden äro för vårt land hvarken värdiga eller ekonomiskt fördelaktiga. I båda dessa afseenden är det enligt komiterades åsigt mest önskvärdt, att de industrialster, som utgöra föremål för vår dagliga förbrukning, eller äro afsedda för trefnad och bekvämlighet i våra hem, icke äro endast efterapningar, utan både tänkta och utförda inom landet, samt att de i följd deraf erhålla en sjelfständig nationel prägel. Sättas våra industriidkare genom en ändamålsenlig konstindustriell undervisning i tillfälle att beträda denna väg, skall den svenska konstindustrien sannolikt snart kunna värdigt uthålla täflan med den utländska, både inom och utom vårt land.

Af det nu anförda torde framgå behofvet af en konstindustriell undervisning, högre än den afton- och söndagsskolan är i stånd att lemna, ehuru bygd på dennas grundval. Det synes komiterade, att en sådan undervisning lämpligen kan meddelas inom en särskild afdelning vid Slöjdskolan i Stockholm. Redan nu finnes vid denna skola ganska

viktiga elementer för bildandet af en sådan afdelning. Ändamålsenliga och rymliga lokaler, goda samlingar och öfrig materiel för den högre undervisningen i frihandsteckning samt redan anordnad undervisning i flera för konstindustrien viktiga kunskapsgrenar göra upprättandet af en afdelning, sådan som den ifrågavarande, till en temligen enkel uppgift.

Men det synes komiterade, att vid Slöjdskolan äfven ett annat behof bör kunna tillgodoses, nemligen byggnadsarbetares undervisning under de månader af året, då byggnadsföretagen i vårt land af klimatiska skäl ligga nere eller åtminstone bedrifvas med föga kraft. Slöjdskolan har äfven i detta fall redan beträddt en väg, som torde böra vidare fullföljas. Der meddelas nemligen redan nu undervisning i byggnadslära och byggnadsritning, icke endast om aftnarne, utan från medium af November till medium af Mars äfven vissa förmiddagar, och denna undervisning följes af ganska många byggnadsyrkena tillhörande arbetare. Utan synnerlig svårighet skulle man kunna genom utvidgning och systematisk anordning af denna undervisning erhålla en särskild afdelning vid Slöjdskolan, hvarigenom denna jemväl skulle kunna ersätta de för byggnadshandtverkens befrämjande afsedda läroanstalter, hvilka med så stor framgång i andra länder äro i verksamhet.

För att visa dessa läroanstalters anordning, torde ett par exempel få anföras.

Konungariket Sachsen eger fem skolor af detta slag, nemligen i Dresden, Chemnitz, Zwickau, Plauen och Leipzig. De äro nästan fullkomligt lika inrättade, efter en år 1872 verkställd reorganisation. Skolan i Dresden (Königl. Baugewerkenschule zu Dresden) är anordnad på följande sätt:

Undervisningen meddelas på tre efter hvarandra följande läroår, dock så att lärjungarne ega tillfälle till deltagande i praktiskt arbete under sommaren. Lärokursen börjar nemligen i första veckan af Oktober och slutar i medium af Mars.

Inträdesfordringarne äro: en ålder af åtminstone 16 år, folkskolans kunskapsmått och åtminstone ett års praktisk sysselsättning i ett byggnadshandtverk. Undervisningen omfattar: 1:sta kursen, allmän byggnadskonst, arkitektonisk ritning jemte de första grunderna af formläran, ornamentsteckning, aritmetik, geometri, projektionslära samt tyska språk-

ket; 2:dra kursen, allmän byggnadskonst, byggnadskonstruktionslära, arkitektonisk ritning jemte de första grunderna af formläran, inledning till byggnadsritningars utförande, ornamentsteckning, de första grunderna af algebra och af den plana trigonometrien, fysik, mekanik, perspektivlära samt tyska språket; 3:dje kursen, byggnadskonstruktionslära, byggnadsförfattningar, uppgörande af kostnadsförslag samt af ritningar till enkla byggnader, ornamentsteckning, fysik, mekanik samt tyska språket. Som fakultativa läroämnen ingå dessutom: byggnadskonstens historia, läran om anläggningen af eldstäder, centraluppvärmnings- samt ventilationsinrättningar, en utförligare kurs i matematik, läran om stensnitt, landtmäteri, nivellerings och planritning samt bokföring.

Lärjungarnes antal uppgå till omkring 100. Afgiften för halfårskursen utgör omkring 18 kronor.

Würtemberg har koncentrerat sin lägre byggnadsundervisning i en mycket betydande skola (Königl. Würtemb. Baugewerke-Schule zu Stuttgart). Denna läroanstalt är likväl icke endast afsedd för personer, hvilka egna sig åt byggnadshandverk (nemligen murare, stenhuggare, timmermän) utan äfven för bildandet af lägre tjänstemän för statens och kommunernas tekniska tjänst, såväl vid hus- som vattenbyggnader, samt dessutom för landtmätare och maskinbyggare, hvarjemte enskilda klasser af skolan äfven äro öppna för arbetare, tillhörande olika yrken, äfvensom för personer, som utbilda sig till ritlärare vid lägre industriella undervisningsanstalter. Med afseende härå är läroverket indeladt i fyra fackskolor, nemligen en byggnadsskola, en landtmäteriskola, en maskinbyggnadsskola, samt en skola för lägre vattenbyggnadstekniker. Den förstnämnda skolan, den enda, med hvilken vi här sysselsätta oss, är indelad i sex halfårsklasser. Undervisningen omfattar följande läroämnen: 1:sta klassen, tyska och franska språken, historia och geografi, skrifkonst, aritmetik, geometri, frihandsteckning samt linearritning; 2:dra klassen, tyska och franska språken, skrifkonst, algebra, planimetri och stereometri, ornamentsteckning samt byggnadsritning; 3:dje klassen, naturlära, beskrifvande geometri, praktisk geometri, trigonometri, ornamentsteckning, byggnadsritning, byggnadskonstruktionslära, byggnadskonst; 4:de klassen, mekanik, ornamentsteckning, beskrifvande geometriens tillämpning, bygg-

nadsritning, byggnadskonstruktions- och materiallära, läran om byggnadsstilarne samt om eldstadsanläggningar; 5:te klassen, modellering af ornament, byggnadskonstruktionslära samt kostnadsförslags uppgörande, landtbruksbyggnadskonst, läran om byggnadsstilarne jemte teckning, upprättande af byggnadsritningar samt väg- och brobyggnadskonst; 6:te klassen, upprättande af byggnadsritningar med detaljer och konstruktioner, repetitionskurs i matematik, författande af uppsatser inom byggnadsfacket samt bokföring.

Af dessa klasser äro de fem första tillgängliga såväl om sommaren, som om vintern, den sjette endast om vintern. Det gifves till följd häraf möjlighet för en lärjunge att fullständigt genomgå kursen, antingen på 3 år, om han nemligen egnar hela sin tid åt studierne, eller på 6 år, om han för att kunna egna sommaren åt praktiskt arbete endast deltagar i vinterkurserne. Men dessutom är i anscende till det stora antalet af lärjungar, som deltaga uti denna undervisning, hvardera af de fyra lägsta klasserna indelad i tre parallellklasser.

Äfven på andra ställen i Tyskland gifves det skolor för byggnadsarbetare. Så till exempel har Preussen dylika skolor i Holtzminden, Höxter, Berlin, i hvilken stad nämnda läroanstalt står i förening med handtverksföreningens stora afton- och söndagsskola, Dortmund, Eckernförde, Idstein och Hildesheim. I Hamburg gifves en i samband med »die allgemeine Gewerbeschule» stående »Schule für Bauhandwerker» med omkring 60 lärjungar, der undervisning meddelas under de fem vintermånaderna. En fullständig lärokurs i denna skola erfordrar tre sådana vinterterminer och omfattar följande kunskapsgrenar: tyska språket, bokföring, aritmetik, geometri, naturlära, frihandsteckning, linearritning, beskrifvande geometri samt byggnadskonst jemte byggnadsritning. Skolgiften för en vintertermin är omkring 80 kronor.

Det torde vara uppenbart, att läroanstalter, sådana som de nu beskrifna, der byggnadsarbetare lemnas tillfälle att under de månader af året, då eljest flertalet af dem skulle gå sysslösa, förvärfva för deras yrken nyttiga kunskaper, äro af stort gagn. Den betydande framgång, åtskilliga af de tyska läroanstalterna af detta slag vunnit, manar till efterföljd. Genom utvidgning och lämpligt ordnande af den undervisning i denna rigtning, som redan meddelas vid Slöjdskolan i Stock-

holm, skulle man äfven i vårt land erhålla en tidsenlig skola för byggnadsarbetare. Utan tvifvel kommer framdeles behovet af flera sådana skolor i olika delar af landet att göra sig gällande, men för den närmaste framtiden torde *en* sådan vara tillfyllestgörande.

Det torde härvid böra anmärkas, att skilnaden mellan en specialskola för byggnadsarbetare, sådan komiterade tänkt sig den, och den vid Slöjdskolan nu meddelade undervisning i för byggnadsyrkena viktiga läroämnen dels består deruti, att vid den förstnämnda en fullständigt systematisk, för det speciela ändamålet särskildt afpassad och på bestämda förkunskaper grundad, undervisning kan och bör anordnas, hvilket icke vid Slöjdskolans nuvarande organisation är möjligt, och dels deruti att vid specialskolan undervisningen åtminstone i allmänhet kan vara obligatorisk, så att en allvarligare ordning vid dess begagnande, än som för närvarande är möjlig, kan inskräpas.

Men om komiterade sålunda anse det vara af stor vikt, att Slöjdskolans rent tekniska undervisning utsträcker genom nu ifrågavarande afdelningars utbildning och ordnande, så anse de lika oafvisligt af behovet påkalladt, att hennes undervisning i en annan riktning betydligt inskränkes, nemligen beträffande den allmänna medborgerliga bildningen.

Skolan bör således, enligt komiterades åsigt, icke upptaga i sitt program de till denna undervisning hörande läroämnen i annan mån än för så vidt de på samma gång äro af omedelbar teknisk betydelse. Hon bör således icke hafva till uppgift att täfla med folkskolan, utan hon bör bygga på den grundval, som af denna blifvit lagd.

Det torde vara behöfligt att något närmare utveckla de skäl, som enligt komiterades åsigt göra det till en nödvändighet att begränsa Slöjdskolans verksamhet inom den tekniska undervisningens område.

I första rummet torde härvid böra anföras, att Slöjdskolan, om hon skall kunna rätt uppfylla sin viktiga bestämmelse, måste ordnas uteslutande med afseende å denna och icke förspilla sina krafter med att söka uppnå därför främmande bisyften. Utan tvifvel är äfven den i Slöjdskolan meddelade allmänt medborgerliga undervisningen gagnande för många af skolans lärjungar, men den ligger i alla fall vid

sidan om det egentliga ändamålet och föranleder till skadliga afvikelser från detta.

Dessutom torde det ständigt växande antalet lärjungar göra nödvändigt att afskilja den undervisning, som icke står i omedelbart sammanhang med skolans syfte. Det gifves vid Slöjdskolan ganska många lärjungar, som förnämligast deltaga i undervisningen i de vanliga folkskoleämnena, och icke så få fall hafva förekommit, att lärjungar i Stockholms folkskolor i förtid lemna dessa för att i Slöjdskolan, med åtnjutande af den större frihet denna lemnar, begagna undervisningen i nämnde ämnen, utan att de derigenom förbereda sig till industriens tjänst. Att detta hvarken är gagnande för lärjungarne sjelfva eller för folkskolorne synes uppenbart.

Slutligen torde det med fog kunna ifrågasättas, huruvida Staten bör åtaga sig kostnaden för undervisningen i de vanliga folkskoleämnena, hvilken det eljest åligger kommunerna att bestrida. Visserligen har Stockholms stad gjort aktningvärda uppoffringar för Slöjdskolan och, enligt hvad i det föregående blifvit anfördt, eger en betydande inflyttning från landsorten till hufvudstaden rum, till följd hvaraf Slöjdskolans undervisning i icke ringa mån kommer hela landet till godo, men i alla fall äro de kostnader, Staten underkastat sig för denna skola, så betydligt större, än hvad som ens ifrågasatts för andra likartade läroanstalter i vårt land, att man svårigen kan förneka att, om Staten underhåller den egentliga tekniska undervisningen vid Slöjdskolan, han har uppfyllt alla berättigade anspråk, som kunna härflyta af hufvudstadens uppoffringar och af den från landsorten försiggående inflyttningen. Staten torde derföre icke böra betungas med kostnaden för den allmänt medborgerliga undervisningen vid ifrågavarande läroanstalt.

Det gifves enligt komiterades åsigt två skäl, som skulle tala för att vid Slöjdskolan bibehålla undervisningen i de enklaste grunderna af svenska språket, skrifkonst och räkning, nemligen för det första att flera lärjungar, tillhörande de yrkesidkande klasserna, hvilka begagna den tekniska undervisningen vid Slöjdskolan, äro i stort behof af att upphjelpa sina svaga kunskaper i dessa läroämnen, och för det andra att undervisningen i åtskilliga läroämnen, hvilka otvifvelaktigt böra ingå i den tekniska afton- och söndagsskolans program, såsom välskrif-

ning (textning), bokhålleri, uppsatsskrifning och räknekonst, med särskildt afseende å yrkesidkarens behof, förutsätta någorlunda färdighet i ofvannämnde läroämnen. Dessa skäl anse komiterade så viktiga, att de icke skulle tveka tillstyrka bibehållandet af ifrågavarande undervisning vid Slöjdskolan, oaktadt de oegentligheter och olägenheter, som deraf härflyta, om de icke såge någon annan utväg för dess meddelande. Under den äldre perioden af Slöjdskolans verksamhet hade den allmänna folkundervisningen icke på långt när vunnit den utsträckning, som nu är händelsen, och då var det utan tvifvel fullt lämpligt, att Slöjdskolan upptog äfven folkskoleämnen i sin läroplan. Men förhållandena äro numera olika. Dels gifvas redan nu flera af staden upprättade skolor för detta ändamål, dels torde man med skäl kunna hysa den förhoppning, att staden, som på ett för densamma hedrande sätt sörjt för sina folkskolor, äfven skall åtaga sig anordnandet och bekostandet af lärokurser i svenska språket, skrifkonst och räkning särskildt afpassade för personer, som begagna Slöjdskolans undervisning. Enligt de af inspektören för stadens folkskolor lemnade uppgifter, kunna alla icke konfirmerade erhålla undervisning i folkskolans läroämnen i härvarande folkskolor och i de s. k. aftonskolorne, som äro tillgängliga Ondags och Lördags e. m. kl. 6—8 samt Söndags f. m. kl. $\frac{1}{2}$ 9— $\frac{1}{2}$ 11. De konfirmerade kunna erhålla undervisning i räkning och skrifning i borgare- och handtverksskolorna. Dessa äro: Storkyrkoförsamlingens borgareskola och dermed förenade afdelning af handtverksskolan; Stockholms borgareskolas norra och södra afdelningar samt dermed förenade handtverksskolor samt Klara och Ladugårdslands handtverksskolor.

Härigenom torde behofvet af ifrågavarande undervisning antingen redan vara eller utan Statens mellankomst snart kunna blifva fullt tillgodosedt, och följaktligen torde det icke heller vara af behofvet påkalladt att vidare inrymma en sådan undervisning i Slöjdskolans läroplan eller utgiftsstat.

Komiterade anse således att Slöjdskolan bör vara ett läroverk, hvars undervisning har ett uteslutande tekniskt syfte samt omfattar följande hufvudafdelningar:

- a) Teknisk afton- och söndagsskola;
- b) Högre konstindustriell läroanstalt;

c) Byggnadsyrkesskola;

d) Teknisk undervisningsanstalt för kvinnor.

Dessa hufvudafdelningar böra anordnas i allmänhet oberoende af hvarandra, ehuru i ett och annat läroämne undervisningen må vara gemensam.

Afton- och Söndagsskolan.

Denna afdelning är den förnämsta såväl genom det stora antalet lärjungar, hvilka deltaga i undervisningen, som genom dennas mångsidighet och stora industriela vikt. Den bör därför betraktas såsom läroanstaltens kärna, till hvilken de öfriga afdelningarne sluta sig. Beträffande de allmänna grunderna för dess anordning, hafva komiterade i förut afgifvet betänkande (sid. 132—144), i fråga om organisationen af de tekniska afton- och söndagsskolorne i landet, så utförligt framhållit sina åsikter, att här endast erfordras att närmare taga i betraktande de punkter, hvilka äro mera egendomliga för Stockholms Slöjdskola.

Inträdesfordringar. Enligt § 12 af skolans nu gällande stadgar emottagas lärjungar af begge könen, företrädesvis arbetare, som redan inträdt i något af de industriela yrkena, och dernäst andra personer, så långt utrymme och tillgångar medgifva. Komiterade anse att dessa inträdesfordringar kunna qvarstå oförändrade. Derjemte torde, likasom nu är förhållandet, särskilda fordringar böra ställas för deltagande i undervisningen i vissa läroämnen, på sätt längre fram närmare skall framhållas.

Grupper vid undervisningen. Betydande svårigheter vid anordningen af undervisningen i afton- och söndagsskolan föranledas af det stora antalet lärjungar. Man har därför vid Slöjdskolan ordnat undervisningen så, att den meddelas lika för tre, utan afseende å lärjungarnes yrken ordnade grupper af manliga lärjungar, hvilka vechselvis begagna skolsalarne, ehuru undervisningen i vissa läroämnen meddelas gemen-

samt för två eller tre grupper afseende å lärjungarnes yrken, hvarjemte lärjunge eger att, så långt utrymmet medgifver, deltaga i undervisningen för mer än en grupp. Skolbesöken äro helt och hållet frivilliga.

Det torde härvid få anmärkas, att då det stora lärjungeantalet gör fördelningen i grupper nödvändig, viktiga skäl förefinnas att vid anordningen af dessa fästa afseende vid den hufvudrigtning inom tekniken, åt hvilken lärjungarne egnat sig. I flera hänseenden synes det vara lämpligast, att, om förhållandena sådant medgäfv, för hvarje särskildt yrke anordna en efter detta yrkes behof lämpad skolgrupp. Hvarje yrke har nemligen sina särskilda fordringar af kunskap hos dess idkare, och då här undervisningen nödvändigtvis måste vara afsedd för en omedelbart praktisk tillämpning, och undervisningstiden är kort, kan man lätt finna huru fördelaktig en sådan anordning borde vara, om den kunde genomföras. Men redan det stora antalet af olikartade yrken, den olika ståndpunkt de särskilda lärjungarne vid inträdet i skolan innehafva och den frihet vid skolbesöken, som här måste vara rådande, lägga svåra hinder i vägen för en så långt drifven indelning i grupper. Under sådana förhållanden synes det vara rättast att sammanföra de yrken, hvilka ega något så när likartade behof af kunskaper, i vissa hufvudgrupper, och upprätta en för hvarje sådan grupp särskild lämpad undervisningsplan, ur hvilken lärjungarne sedermera kunna utvälja det för dem passande, hvarvid de böra ega ledning såväl af föreståndarens råd, som af de speciella läroplaner, som för de viktigaste yrkena böra utarbetas. Tager man i betraktande de olika yrken, åt hvilka lärjungarne vid Slöjdskolan egnat sig, synes det, att de lämpligen kunna indelas i tre hufvudgrupper, af hvilka *den första* omfattar de yrken, för hvilka i synnerhet kunskap i frihandsteckning eller modellering är af framstående vikt, och således äro företrädesvis konstindustriella, t. ex. målare-, lackerare-, bildhuggare-, juvelerare-, gjutare-, litograf-, gravörs-, ciselörs-, portföljmakare- och möbelsnickareyrkena; den *andra* gruppen omfattar de yrken, för hvilka linearritning och mekanisk fackritning äro af den största betydelse, exempelvis maskinist- och maskinarbetareyrkena, bleckslagare-, kopparslagare-, smeds-, urmakare- och instrumentmakareyrkena; slutligen den *tredje* gruppen de yrken, som hvarken kunna räkuas till de egentligen konstindustriella eller mekaniska, t. ex. murare-

och timmermans-, *) stenhuggare-, byggnadssnickare-, vagnmakare- och sadelmakareyrkena. Till den tredje gruppen kunna äfven de yrken räknas, för hvilkas bedrivande kemiska kunskapsarter äro af vikt, såsom färgare- och garfvareyrket m. fl. Denna indelningsgrund synes äfven lämplig i det hänseendet, att antalet lärjungar i de särskilda grupperna sannolikt icke skulle skilja sig alltför mycket från hvarandra. Komiterade hafva derfor vid utarbetandet af undervisningsplanen utgått från en sådan indelning. Men enär dels vissa yrkens plats i de tre nämnda grupperna icke är alldeles gifven och dels inom ett och samma yrke icke alla arbetare nödvändigtvis böra tillhöra den grupp, som för flertalet är den naturligaste, torde det vara lämpligast att, så långt möjligt är, gifva lärjungarne frihet att sjelfve välja den grupp, i hvars undervisning de vilja delta, hvarjemte, så vidt utrymmet medgifver, de lärjungar, som sådant önska, må kunna i ett eller annat läroämne delta i undervisningen för mer än en grupp.

Undervisningsplan för den första gruppen.

Denna grupp skulle, enligt hvad nyss nämndes, upptaga de lärjungar, som egna sig åt något konstindustrien tillhörande yrke. Här bör således frihandsteckning och modellering ingå som hufvudämnen. Komiterade anse, att följande plan kan tjena till grund för undervisningens anordning inom denna grupp:

Läroämnen.

	Antal timmar i veckan.
Frihandsteckning, i tre kurser, hvardera	8
Figur- och landskapsteckning	6
Geometrisk konstruktionsritning jemte linearritning och beskrifvande geometri	4

*) Nemligen de murare och timmermän, som icke delta i undervisningen i byggnadsyrkes-skolan.

	Antal timmar i veckan.
Perspektivlära	2
Fackritning	8
Målning	4
Modellering, ornamentals-	10
» figur-	6
Aritmetik	4
Uppsatsskrifning	2
Bokföring	2
Välskrifning och textning	4
Varukännedom	2
Verktygslära	2

Härvid förutsättes, likasom för öfriga grupper, att undervisningen meddelas omkring 29 veckor om året, åtminstone 4 timmar om söndagarne och 2 till 3 timmar hvarje söckendagsafton, således under minst 16 timmar i veckan. Om söndagen bör undervisas i de gruppen tillhörande hufvudämnena, således frihandsteckning jemte målning och modellering, så att de lärjungar, hvilka icke äro i tillfälle att annan dag delta i undervisningen, då kunna inhemta det, som för deras yrke är af största vikt. Till underlättande af lärjungarnes val af undervisningsplan bör utarbetas sådane planer afpassade för olika yrken. För att förtydliga detta bifogas följande exempel, under förutsättning, att lärjungarne under tre års tid delta omkring 16 timmar i veckan uti undervisningen vid skolan.

För möbelsnickare.

	Antal timmar i veckan.		
	1:sta året.	2:dra året.	3:dje året.
Frihandsteckning	8	8	4
Geometrisk konstruktionsritning samt linearritning och beskrifvande geometri	4	4	—
Fackritning	—	—	8
Modellering	—	2	4

	Antal timmar i veckan.		
	1:sta året.	2:dra året.	3:dje året.
Aritmetik	2	—	—
Uppsatsskrifning	2	—	—
Bokföring	—	2	—

För målare*).

	Antal timmar i veckan.		
	1:sta året.	2:dra året.	3:dje året.
Frihandsteckning jemte fackritning	8	8	4
Geometrisk konstruktionsritning m. m.	2	—	—
Perspektivlära	—	2	—
Målning	—	4	4
Figur- och landskapsteckning	—	—	6
Aritmetik (jemte öfning i ytberäkningar) ..	2	—	—
Uppsatsskrifning	2	—	—
Bokföring	—	2	—
Välskrifning och textning	2	—	—
Varukännedom	—	—	2

För bildhuggare.

	Antal timmar i veckan.		
	1:sta året.	2:dra året.	3:dje året.
Frihandsteckning	8	6	4
Figurteckning	—	—	4
Modellering	4	8	8
Aritmetik	2	—	—
Uppsatsskrifning	2	—	—
Bokföring	—	2	—

*) Denna plan är afsedd för de yrkesmålare, som endast om söndagarne deltaga i dagundervisningen. Eljest gifves tillfälle i den högre konstindustriella afdelningen till flera timmars öfning i målning.

För guld- och silfverarbetare.

	Antal timmar i veckan.		
	1:sta året.	2:dra året.	3:dje året.
Frihandsteckning	8	8	4
Geometrisk konstruktionsritning	2	—	—
Fackritning	—	—	5
Modellering	—	6	6
Aritmetik	2	—	—
Uppsatsskrifning	2	—	—
Bokföring	—	2	—
Välskrifning	2	—	—
Varukännedom	—	—	2

För litografer.

	Antal timmar i veckan		
	1:sta året.	2:dra året.	3:dje året.
Frihandsteckning	8	8	8
Geometrisk konstruktionsritning m. m.	2	—	—
Perspektivlära	—	2	—
Figur- och landskapsteckning	—	6	6
Aritmetik	2	—	—
Uppsatsskrifning	2	—	—
Välskrifning	2	—	—
Bokföring	—	—	2

Undervisningsplan för den andra gruppen.

Vid denna grupp skulle linearritningen jemte den mekaniska fackritningen vara hufvudämnen. Följande tabell visar huru, enligt komiterades åsigt, undervisningen i denna grupp borde fördelas.

Läroämnen.

	Antal timmar i veckan.
Geometrisk konstruktionsritning jemte linearritning och be- skrivande geometri	10
Maskinritning och annan mekanisk fackritning	12
Frihandsteckning	4
Mekanik och maskinlära	2
Varukännedom (gemensamt med första gruppen)	2
Verktygslära » » » »	2
Fysik	2
Aritmetik och algebra	4
Geometri	4
Uppsatsskrifning	2
Bokföring	2

Exempelvis bifogas följande speciella undervisningsplaner, afsedda för lärjungar, som under 3 års tid deltaga i undervisningen omkring 16 timmar i veckan.

För maskinarbetare och maskinister.

	Antal timmar i veckan.		
	1:sta året.	2:dra året.	3:dje året.
Geometrisk konstruktionsritning jemte linearritning och beskrivande geometri	8	—	—
Maskinritning	—	8	10
Frihandsteckning	2	2	—
Aritmetik och algebra	4	4	—
Geometri	—	2	2
Mekanik och maskinlära	—	—	2
Verktygslära	—	—	2
Uppsatsskrifning	2	—	—

För matematiska och fysiska instrumentmakare.

	Antal timmar i veckan.		
	1:sta året.	2:dra året.	3:dje året.
Geometrisk konstruktionsritning m. m.	8	—	—
Fackritning	—	6	10
Frihandsteckning	2	2	—
Aritmetik och algebra	4	4	—
Geometri	—	2	2
Verktygslära	—	—	2
Fysik	—	—	2
Uppsatsskrifning	2	—	—
Bokföring	—	2	—

Undervisningsplan för den tredje gruppen.

Läroämnena.

	Antal timmar i veckan.
Frihandsteckning	6
Modellering	4
Geometrisk konstruktionsritning jemte linearritning och be- skrifvande geometri	6
Aritmetik och algebra	4
Geometri	2
Uppsatsskrifning	2
Bokföring	2
Första grunderna af kemi och kemisk teknologi med öf- ningar	4
Fysik (gemensamt med andra gruppen)	2
Varukännedom (gemensamt med första och andra grupperna)	2
Verktygslära » » » » » »	2
Byggnadskonstruktionslära med ritning	6
Byggnadsritning jemte formlära	6

Exempel å speciela undervisningsplaner inom denna grupp:

För byggnadsarbetare (som ej begagna undervisningen i byggnadsyrkesskolan).

	Antal timmar i veckan.		
	1:sta året.	2:dra året.	3:dje året.
Aritmetik och algebra	4	2	—
Geometrisk konstruktionsritning m. m.	4	2	—
Geometri	—	2	—
Frihandsteckning	6	4	4
Byggnadsritning jemte formlära	—	—	6
Byggnadskonstruktionslära med ritning	—	4	6
Uppsatsskrifning	2	—	—
Bokföring	—	2	—

För arbetare inom kemiskt-tekniska yrken.

(Under förutsättning af 2:årig kurs.)

	Antal timmar i veckan.	
	1:sta året.	2:dra året.
Första grunderna af kemi och kemisk teknologi med öfningar	4	4
Fysik	—	2
Varukännedom	—	2
Aritmetik	4	—
Geometrisk konstruktionsritning	2	2
Frihandsteckning	4	4
Uppsatsskrifning	2	—
Bokföring	—	2

Det torde få anmärkas, att dessa tabeller endast äro att anse som exempel, men ingalunda som definitiva förslag till undervisningsplaner för de olika yrkenas arbetare. Sådana undervisningsplaner kunna definitivt upprättas, först sedan timtabell för afton- och söndagsskolan blifvit faststæld. Föröfrigt kan man visserligen icke påräkna, att flertalet lärjungar fullständigt genomgår de för dem uppställda lärokurserna. Men det torde i alla hänseenden vara af gagn, att de på det tydligaste sätt erhålla kännedom om hvilka läroämnen och hvilken ordning vid stu-

dierna för dem äro de lämpligaste, hvarföre sådana studieplaner böra för de särskilda yrkesgrupperna utarbetas och lärjungarne meddelas.

För att närmare angifva hvilken omfattning undervisningen i afton- och söndagsskolan, enligt komiterades åsigt, bör erhålla, bifogas följande program för de särskilda läroämnena; hvarvid bör anmärkas, att visserligen i enskilda fall undervisningen bör kunna utsträckas längre än hvad programmet omfattar; men att det må bero på de särskilde lärarne, att för lärjungar med ovanliga anlag och stor flit drifva undervisningen till en större höjd och omfattning, än hvad skolans syfte egentligen afser.

Aritmetik och algebra. Vanliga bråk och decimalbråk, regula de tri med dess tillämpningar på intresse-, rabatt- och diskonträkning. Upphöjning till dignitet och rotutdragning. Begagnandet af logaritmiska tabeller.

Sveriges och de förnämsta främmande mått- och vigtsystem, särskildt metersystemet.

Algebrans enklaste grunder. Öfning i lösning af första och andra gradens eqvationer. Numerisk beräkning af formler ur tekniska handböcker. Reduktion af formler från ett mått- och vigtsystem till ett annat.

Lösning af aritmetiska och algebraiska problem af speciellt intresse för lärjungarnes yrken.

Vilkor för undervisningens begagnande: Folkskolans minimikurs i aritmetik.

Geometri. Räta liniers, vinklars, plana och solida figurers förnämsta egenskaper. Beräkning af ytor och rymder. Redogörelse för några af de i tekniskt hänseende vigtigaste kroklinierna.

Vilkor för undervisningens begagnande: Föregående eller samtidigt begagnande af skolans undervisning i geometrisk konstruktionsritning eller motsvarande annorstädes inhemtad kunskap, jemte färdighet i de fyra räknesätten med hela tal och bråk.

Geometrisk konstruktionsritning jemte linearritning och beskrifvande geometri. Öfning i ritinstrumentens och ritmaterialiernas användande. Uppritning af de vanliga geometriska figurerna samt af skalor äfvensom af de i tekniskt hänseende vigtigaste kroklinierna. De första grunderna

af den beskrifvande geometrien. Kopiering af ritningar, uppritning efter af lärjungen förut utförde croquisteckningar af modeller m. m.

Perspektivlära jemte perspektivritning.

Vilkor för undervisningens begagnande: Färdighet i linearritning; kännedom om den beskrifvande geometriens första grunder.

Frihandsteckning, i tre kurser, förberedande, fortsättnings- och tilllämpningskurs. Teckning efter väggtaflor, planscher, klotsar och gipser. Räta linier i olika ställningar. De inom ornamentiken oftast förekommande kroklinierna. Konturteckning af listverk, blad, slingor, vaser, kandelabrar m. m. Enkel skuggning efter klotsar och gipsafgjutningar.

Figur- och landskapsteckning. Teckning efter plansch af enskilda delar och af hela figurer, kariatider eller andra till arkitekturen eller ornamentiken hörande figurer; figurer sammanställda med bladverk eller andra ornamenter. Landskapsteckning till den utsträckning, som erfordras för lärjungar, tillhörande handtverksyrkena.

Vilkor för undervisningens begagnande: tillräcklig färdighet i frihandsteckning.

Fackritning (konstindustriell). Undervisningen rättar sig efter de särskilda yrkena och består dels i afteckning efter plansch, gips, fotografi eller konstindustriella föremål, dels för mera försigkomna lärjungar i komposition af ritningar till föremål inom lärjungens yrke. Exempelvis må nämnas:

För snickare: teckning af listverk och andra arkitektoniska detaljer, fyllningsindelningar, svarfvade eller skurna möbeldelar, fullständiga möbler m. m.

För målare: teckning af vägg- och takorneringar, dekorering af möbler och dörrar eller andra byggnadsdelar. Perspektivisk afteckning af grupperade föremål.

För guld- och silfverarbetare: teckning af vaser, kandelabrar, serviser m. m.

Vilkor för undervisningens begagnande: tillräcklig färdighet i frihandsteckning.

Målning. Framställning af dekoringar hörande till målareyrket efter planscher eller naturen. Efterbildningar af sten, trä och metall. Målning efter draperier och efter konstindustriella föremål.

Vilkor för undervisningens begagnande: tillräcklig färdighet i frihandsteckning.

Modellering efter gips, plansch och fotografi, dels af ornamenten och dels af figurer. Undervisningen sker till den utsträckning, som erfordras för lärjungar, tillhörande handtverksyrkena.

Vilkor för undervisningens begagnande: tillräcklig färdighet i frihandsteckning.

Mekanik och maskinlära. Föredrag, förtydligade genom experimenter samt genom förevisande af modeller och planscher. De allmänna lagarne för jemnvigt och rörelse. Krafters sammansättning och upplösning. Om tyngdpunkten, om mekaniskt arbete och lefvande kraft, om friktionen, läran om hållfastheten, vätskors tryck och utströmning. Läran om de enkla maskindelarne, mellanmaskinerna och kraftmaskinerna, särskildt ångmaskinens inrättning och användande.

Repetitioner anställas med de lärjungar, som sig dertill anmäla.*)

Vilkor för deltagande i repetitionerna: färdighet i de fyra räknesätten med hela tal och bråk samt i geometrisk konstruktionsritning.

Maskinritning och annan mekanisk fackritning. Kopiering af ritningar i olika skala samt af teckningar och modeller till nyare förbättrade maskiner och redskap inom lärjungarnes yrken. Konstruktion af enkla maskindelar. Utförande af arbetsritningar, tillhörande lärjungarnes yrken.

Vilkor för undervisningens begagnande: förut genomgången kurs i geometrisk konstruktionsritning, linearritning och beskrifvande geometri.

Fysik. Föredrag, förtydligade genom experimenter, beträffande kropparnes allmänna fysiska egenskaper samt öfver ljudets, ljusets, värmets, magnetismens och elektricitetens förnämsta företeelser med särskildt afseende å de tekniska tillämpningarne.

Repetitioner anställas med de lärjungar, som sig dertill anmäla.

Vilkor för deltagande i repetitionerne: färdighet i de fyra räknesätten med hela tal och bråk, någon kunskap i geometri.

Första grunderna af kemi och kemisk teknologi. De allmänna lagarne för kroppars sönderdelning och sammansättning. Speciel redogörelse för de i tekniskt hänseende förnämsta metalloiderna och metallerna. Läran

*) Här, likasom i de öfriga läroämnena, till hvilka 2 timmars undervisning med föredrag i veckan anslagits, beräknas föredraget upptaga $1\frac{1}{4}$ timma samt repetitionen $\frac{3}{4}$ timma.

om förbränningen och brännmaterialierna. Det enklaste och praktiskt viktigaste af den organiska kemien. Redogörelse för några af de förnämsta kemiskt-tekniska industrigrenarne. Praktiska öfningar.

Repetitioner anställas med de lärjungar, som sig dertill anmäla.

Varukänedom. Redogörelse för de förnämsta i olika yrken använda råvarors egenskaper, profning och förvaring. Föredragen anordnas i serier efter de förnämsta grupper af olika yrken, för hvilka de företrädesvis äro af vikt, hvarjemte lärjungarne så långt det låter sig göra, sättas i tillfälle att utföra den profning af varor, som vid deras yrkes bedrifvande kan vara af behovet påkallad.

Repetitioner anställas med de lärjungar, som sig dertill anmäla.

Verktygslära. Redogörelse för de förnämsta inom de mekaniska industrigrenarne använda verktygs och verktygsmaskiners sammansättning och egenskaper, med särskildt afseende å de nyare förbättringarne.

Repetitioner anställas med de lärjungar, som sig dertill anmäla.

Byggnadsritning jemte formlära samt byggnadskonstruktionslära jemte ritning hafva likartade ehuru inskränktare program med samma läroämnen i byggnadsyrkesskolan, hvarföre hänvisas till dessa program.

Vilkor för deltagande i undervisningen: någon färdighet i frihandsteckning och geometrisk konstruktionsritning.

Välskrifning och textning. Denna undervisning är endast afsedd för lärjungar, hvilka i och för sina tekniska yrken ega behof af en prydlig handstil eller färdighet i textning och hvilka redan ega färdighet i skrifning. Den meddelas följaktligen endast till litografer, målare, gravörer m. fl.

Uppsatsskrifning. Uppsättande af affärsbref och andra handlingar, förekommande inom de små industrigrenarne.

Vilkor för deltagande i undervisningen: förmåga att någorlunda felfritt skriva svenska språket.

Bokföring. Undervisning meddelas till den utsträckning, att lärjungen sättes i stånd att sköta den bokföring, som bör förekomma vid ett handverk eller en mindre fabrik.

Vilkor för deltagande i undervisningen: förmåga att någorlunda felfritt skriva svenska språket samt nöjaktig insigt i räknekonst.

Den tekniska undervisningsanstalten för qvinnor.

Ändamålet med denna afdelning af Slöjdskolan bör, enligt komiterades åsigt, vara att lemna qvinnor, som egnat sig åt eller ämna egna sig åt industriella yrken, en härför erforderlig teknisk undervisning. Dervid torde likväl böra anmärkas, att undervisningen i allmänhet icke kan afse inlärandet af vissa yrken, utan meddelandet af de vetenskapliga och konstnärliga insigter och färdigheter, hvilka äro grundläggande för den tekniska verksamhet, som af qvinnor med fördel kan utöfvas.

Inträdesfordringarne kunna lämpligen vid denna afdelning vara desamma som de, hvilka gälla för afton- och söndagsskolan, såsom ock förhållandet nu är.

Grupper vid undervisningen. Endast ett jembörelsevis ringa antal af Slöjdskolans qvinliga lärjungar har redan egnat sig åt i vanlig mening tekniska yrken, och dessa yrken ligga vanligen inom konstindustriens område; mindre ofta egna sig de qvinliga lärjungar, som besöka Slöjdskolan, åt de egentligen mekaniska industrigrenarne. Under dessa förhållanden synes en gruppdelning, sådan i det föregående blifvit föreslagen för afton- och söndagsskolan, icke vara på sin plats, utan torde det här vara lämpligast, att icke använda annan gruppdelning än att, i likhet med hvad vid Slöjdskolan redan är händelsen, de qvinliga lärjungarne indelas, när antalet så kräfver, i grupper och för dessa anordnas i allmänhet lika undervisning, ehuru i vissa läroämnena, som äro af vigt blott för ett fåtal lärjungar, grupperna kunna åtnjuta gemensam undervisning.

Undervisningsplan. De läroämnena, hvilka komiterade anse böra utgöra föremål för den ordinarie undervisningen vid den tekniska undervisningsanstalten för qvinnor, äro:

	Antal grupper.	Antal timmar i veckan för en grupp.
Frihandsteckning i tre kurser, motsvarande anordningen vid afton- och söndagsskolan.....	2	6
Figur- och landskapsteckning (för dekorativa ändamål).....	1	4

	Antal grupper.	Antal timmar i veckan för en grupp.
Geometrisk konstruktionsritning samt linearritning och beskrifvande geometri	1	6
Perspektivlära	1	2
Fackritning	1	6
Målning	1	4
Modellering af ornament	1	7
» » figur	1	5
Aritmetik	2	4
Geometri	1	2
Uppsatsskrifning	2	2
Bokföring	2	2
Välskrifning och textuering	2	2
Naturlära	1	2
Allmän varukännedom	1	2

Flertalet af dessa läroämnen kunna vid ifrågavarande afdelning ingå till nära nog samma omfattning som i afton- och söndagsskolan. Endast ett och annat af dem påkallar här några särskilda förklaringar.

Fackritningen omfattar i denna afdelning äfven mönsterteckning. Redan i den tredje kursen af frihandsteckningen böra lärjungarne öfvas med afbildning af föremål inom området af det valda yrket eller med afteckning af andra lämpliga ornerade föremål, men vid fackritningen utsträcker undervisningen äfven till komposition af teckningar för de konstindustriella yrkena samt af mönster för qvinliga handarbeten.

Undervisningen i naturlära afser meddelandet af de första grunderna i fysik och kemi, med framhållande af de delar häraf, hvilka äro af mera framstående teknisk betydelse. Likaså omfattar undervisningen i varukännedom framställning af de delar af denna kunskapsgrän, som äro af den största allmänna vikt.

Repetitioner anställas med de lärjungar, som sig dertill anmäla.

Hvad undervisningstimmarne beträffar, torde dessa böra väljas så, att å ena sidan dagarne blifva så vidt möjligt lediga för lärjungarnes yrkesverksamhet eller arbete i hemmet, och å andra sidan med afseende å tillgång på lärarekrafter och lokaler. Undervisningen medelas omkring 29 veckor om året.

Den högre konstindustriela läroanstalten.

I det föregående är det syfte, ifrågavarande afdelning af Slöjdskolan borde ega, utförligt framhållet. Det torde blott behöfva i detta hänseende tilläggas några förklaringar rörande enskilda punkter.

Det vore visserligen önskvärdt, att undervisningen vid denna afdelning kunde göras obligatorisk, men äfven här uppresa sig stora svårigheter mot en sådan anordning. Endast ett fåtal af lärjungarne kan utan allt för stora uppoffringar egna hela sin tid åt kunskapers inhemtande. Visserligen kan man påräkna, att åtskilliga lärjungar begagna undervisningen i den högre konstindustriela afdelningen med åtnjutande af understöd från slöjdföreningar, hushållningssällskap eller enskilda personer, men i allmänhet torde det vanligaste blifva, att lärjungarne under en större eller mindre del af veckan äro sysselsatta med sina yrken, hvilket äfven i flera hänseenden synes fördelaktigt. Inom flera grenar af konstindustrien utföres arbetet i arbetarnes hem samt på beting, och man kan väl tänka sig, att flera af dessa arbetare med framstående anlag för konstindustriel verksamhet skola begagna sig af tillfället att inhemta en högre kunskap, än den afton- och söndagsskolan erbjuder, äfven om de nödgas uppoffra en betydlig del af arbetstiden, ehuru de icke kunna använda hela denna för ändamålet.

Under sådana förhållanden synes det vara rådligast, att icke göra lärokursen obligatorisk, men ordna den så, att en lärjunge, som med flit och goda anlag egnar största delen af sin tid åt studierne, hinner på två års tid genomgå en någorlunda fullständig kurs. För öfrigt bör det medgifvas lärjungarne, att allt efter tid och tillfälle begagna undervisningen till en större eller mindre utsträckning.

Kursen torde här kunna fortgå hela året med undantag för tre månader under sommaren samt för tiden under julferien vid Slöjdskolan. Denna afdelning är närmast afsedd för manliga lärjungar; dock kunna äfven qvinliga lärjungar mottagas, så framt undervisningen kan så ordnas, att det utan olägenhet kan ske.

Inträdesfordringar. Då här endast personer af något mognare ålder och med verkliga anlag för konstindustriel verksamhet böra vinna in-

träde i denna afdelning, synas fordringarne för inträde lämpligen kunna blifva följande:

Vitsordad god frejd, att vara konfirmerad, att hafva deltagit i undervisningen vid en afton- och söndagsskola i landet och derunder visat flit och framstående anlag för teckning eller modellering samt förvärfvat den skicklighet och mognad, att den inträdessökande anses kunna med fördel begagna den konstindustriela undervisningen. Dock kan i särskilda fall inträde beviljas, äfven om den inträdessökande icke begagnat undervisningen i en sådan skola, så framt han ådagalägger sig ega för inträdet erforderliga insigter och färdigheter.

Om flera kompetenta sökande anmäla sig än som kunna mottagas, ega de företräde, hvilka redan utöfvat en konstindustriel verksamhet.

De lärjungar, som önska inträde i denna afdelning, böra på tider, som af styrelsen bestämmas, inlemna skriftliga ansökningar, åtföljda af erforderliga intyg.

Undervisningsplan. De läroämnen, hvilka komiterade anse böra ingå i denna afdelning, äro:

Högre konstindustriel frihandsteckning, nemligen:

Ornamentritning efter planscher och efter plastiska ornamentala modeller;

Teckning af lefvande växter;

Teckning af draperier;

Figurteckning med särskildt afseende å konstindustriens behof;

Komposition af ornament;

Komposition af teckningar till konstindustriela föremål och utförande af arbetsritningar:

A) för sten- och lervaror;

B) för träarbeten;

C) för metallarbeten;

D) för väfnadsmönster och tygtryckning.

Undervisningen häri meddelas åtminstone 18 timmar i veckan, oberoende undervisning i figurteckning, som meddelas särskildt 8 timmar i veckan.

Målning i aqvarell, limfärg och olja utaf ornamenter, draperier och efter fristående konstindustriela föremål samt efter växter, foglar m. m.

Komposition af dekorativa målningar.

Undervisningen meddelas 12 timmar i veckan.

Modellering, ornamentals- och figur-, i lera och vax efter planscher och efter konstindustriela föremål, äfvensom gjutning i gips.

Komposition i skulptur af sådana föremål.

Undervisning meddelas 8 timmar i veckan i ornamentals- och 8 timmar i veckan i figurmodellering.

Skärning i trä af konstindustriela föremål efter teckningar och modeller.

Undervisningen meddelas 12 timmar i veckan.

Ciselering och gravering.

12 timmars undervisning i veckan.

Läran om konststilarne jemte skissering efter väggplanscher af föremål i olika stilarter.

2 timmars undervisning i veckan.

Vid undervisningen iakttages för öfrigt, att lärjungarne tid efter annan meddelas ämnen för utarbetande af skisser till konstindustriela föremål.

Lärjungarne i den konstindustriela afdelningen kunna för öfrigt deltaga uti undervisningen i de öfriga afdelningarnes läroämnen, som för dem äro af gagn. Lärosalarne böra, så vidt sådant utan olägenhet ske kan, vara tillgängliga för lärjungarne i denna afdelning äfven de timmar om dagen, när icke undervisning der meddelas.

Byggnadsyrkesskolan.

I denna afdelning böra personer, tillhörande byggnadsyrkena, lemnas tillfälle att inhemta en systematiskt ordnad elementär undervisning, så att de sättas i stånd att inhemta de kunskaper, hvilka äro behöfliga för den närmaste ledningen vid byggnaders utförande. Undervisningen fortgår under 4 månader af vintern, och en fullständig kurs omfattar tre sådana terminer, dock må befrielse från deltagande i undervisningen i ett eller annat ämne medgifvas, när giltiga skäl därför förefinnas.

Inträdesfordringar. Det synes komiterade, att med afseende å ändamålet med ifrågavarande afdelning utaf Slöjdskolan inträdesfordringarne lämpligen kunna vara:

Vitsordad god frejd, att vara konfirmerad, att någorlunda felfritt skrifva svenska språket, att ega god öfning i behandlingen af de fyra räknesätten, äfven med vanliga och decimalbråk, samt någon kunskap i frihandsteckning, och slutligen att hafva under åtminstone ett halft års tid varit sysselsatt vid byggnadsarbeten. De lärjungar, som önska inträde i denna afdelning, böra på tider, som af styrelsen bestämmas, inlemna skriftliga ansökningar, åtföljda af erforderliga intyg.

För utrönande af de inträdessökandes skicklighet anställles pröfning i ofvannämnde kunskapsgrenar, så framt icke den sökande eger från offentligt läroverk intyg, att han inhemtat dessa kunskaper.

Undervisningsplan. De läroämnen, hvilka enligt komiterades åsigt böra utgöra föremål för undervisningen vid byggnadsskolan, äro:

Aritmetik och Algebra, nemligen aritmetiska problemers lösning; utförande af enklare algebraiska operationer; lösning af 1:sta gradens eqvationer; algebraiska formlers användande för praktiska beräkningar.

Geometrisk konstruktionsritning, linearritning och beskrifvande geometri:

Första kursen. Uppritning af geometriska figurer, skalor, projectioner, genomskärningar m. m.

Andra kursen. Perspektivlära (inclusive isometrisk och axonometrisk perspektiv). Skuggkonstruktion.

Geometri, nemligen planimetri och stereometri; företrädesvis beräkningen af yt- och kubikinnehåll. Det enklaste af läran om fältmätning och afvägning.

Naturlära. Populär genom experimenter förtydligad redogörelse för de viktigaste kemiska och fysiska naturlagarne, såsom förberedelse till läran om byggnadsmaterialierna och till läran om eldstäderna.

Mekanik:

Första kursen. De enklaste grunderna för mekaniken, såsom förberedelse till byggnadsstatiken och till läran om de vid byggnadsarbeten använda redskap och maskiner.

Andra kursen. Byggnadsstatik, nemligen elementär och grafisk bestämning af byggnadskonstruktioners stabilitet och hållfasthet.

Byggnadskonstruktionslära och byggnadskonstruktionsritning:

Första och andra kurserna. Kortfattad redogörelse för byggnadsmaterialierna. Olika slag af byggnadsarbeten, såsom jordarbeten, grundläggning, murning, timmermans-, plåtslagare-, kakelugnsmakare-, glasmästare- och målarearbeten, jemte hithörande ritöfningar samt utförande af modeller till byggnadskonstruktioner.

Tredje kursen. Läran om jernkonstruktionerna. Öfning med konstruktion af byggnadsdelar. Speciel framställning af läran om byggnadsmaterialierna.

Byggnadsritning jemte formlära:

Första och andra kurserna. Ritning af byggnadsdetaljer, såsom listverk, pelareordningarne m. m., samt af planer, fasader och genomskärningar till byggnader. I samband härmed anordnas föredrag öfver olika byggnaders anordning och inredning jemte tillhörande ritningar.

Tredje kursen. Komposition af ritningar till enklare byggnader.

Ornamentritning:

Första och andra kurserna anordnas i likhet med undervisningen i frihandsteckning för afton- och söndagsskolans konstindustriela afdelning.

Tredje kursen. Komposition af enklare ornament.

Uppsatsskrifning med afseende å byggnadsyrkena.

Läran om kostnadsförslag, om upprättande af arbetsbeskrifningar samt sammandragen redogörelse för gällande byggnadsförfattningar.

Bokföring med särskildt afseende å byggnadsarbeten.

Dessutom böra lärjungarne i byggnadsyrkesskolan lemnas tillfälle att, om de så önska, deltaga uti undervisningen i modellering vid afton- och söndagsskolan.

Följande tabell visar huru undervisningen i ofvan angifna läroämnen skulle kunna fördelas under loppet af tre terminer.

Läroämnen.	Antal timmar i veckan.		
	1:sta året.	2:dra året.	3:dje året.
Aritmetik och Algebra	4	2	—
Geometrisk konstruktionsritning m. m.	6	4	—
Transport	10	6	—

Läroämnena.	Antal timmar i veckan.		
	1:sta året.	2:dra året.	3:dje året.
Transport	10	6	—
Geometri	—	3	2
Ornamentritning	8	8	8
Byggnadskonstruktionslära jemte byggnadskon- struktionsritning	8	8	10
Byggnadsritning jemte formlära	10	10	10
Uppsatsskrifning	2	—	—
Mekanik	—	3	3
Naturlära	—	2	—
Bokföring	2	—	—
Läran om kostnadsförslag	—	—	2
Modellering (fakultativt)			
Summa	40	40	35.

Den extra ordinarie undervisningen.

Utom de ordinarie läroämnena, hvilka enligt komiterades förslag blifvit fördelade på Slöjdskolans ofvanstående fyra hufvudafdelningar, torde det vara lämpligt, att likasom hittills upptaga i denna skolas undervisningsplan vissa extra ordinarie läroämnena. Hit skulle *dels* höra vissa kunskapsgrenar, sådana som främmande språk samt läran om närings- och kreditförfattningar, hvilka, ehuru af obestriddigt gagn för flera af Slöjdskolans lärjungar, likväl ligga något vid sidan om den egentliga tekniska undervisningens område; *dels* sådana läroämnena, hvilka snarare tillhöra läroverkstaden än den egentliga skolan och hvilkas upptagande i undervisningsplanen är berättigadt på grund deraf, att undervisningen deri kan befrämja införandet af nya eller väsendtligt förbättra redan i landet idkade tekniska näringar, såsom exempelvis: tillverkningen af papparbeten, lackering, litografi; och *dels* vissa kunskapsgrenar, som t. ex. läran om ångpannors och ångmaskinernas skötsel, hvilka utgöra speciella framställningar af vissa synnerligt viktiga delar af tekniken, men som äro af den beskaffenhet, att de icke

hvert år behöfva ingå i Slöjdskolans program, utan lämpligast föredragas i tid efter annan anordnade populära kurser.

Det synes komiterade, att en viss summa årligen bör anslås, på det att Slöjdskolans styrelse må sättas i tillfälle att i mån af behof anordna en sådan undervisning.

Beträffande de allmänna regler, hvilka komiterade för sin del anse böra ligga till grund för anordningen af den extra ordinarie undervisningen vid Slöjdskolan, torde följande få anföras:

Hvad angår undervisningen i främmande språk, anse komiterade, att visserligen sådan undervisning bör anordnas för de af skolans lärjungar, hvilka redan ingått i tekniska yrken; men det synes dem i flera hänseenden lämpligt att, i olikhet med hvad nu är händelsen, lärjungarne sjelfve till en del bekosta densamma, likasom komiterade föreslagit i fråga om samma läroämnen vid de tekniska elementarskolorna. Denna språkundervisning bör naturligtvis erhålla en rent praktisk riktning, hvilket är så mycket nödvändigare, som blott en jämförelsevis ringa tid kan åt ämnet anslås. Det torde vara lämpligast, att en viss summa årligen bestämmes såsom Statens bidrag och att det öfverlemnas åt Slöjdskolans styrelse att föranstalta om undervisningsmeddelande i de främmande språk, som äro af största vikt för de industriella yrkena.

Den del af den extra ordinarie undervisningen vid Slöjdskolan, som omfattar en omedelbar praktisk utöfning af vissa yrken, torde, i enlighet med hvad nyss blifvit anfördt, hafva till hufvudsyfte *dels* att i landet införa nya och *dels* att förbättra här redan utöfvade industri-grenar. Denna undervisning bör ordnas med ständig hänsyn till sagda ändamål. I den mån, som detta blifvit uppfyllt, genom att ett antal personer, hvilka vid Slöjdskolan åtnjutit undervisning i hit hörande läroämnen, inom industrien tillämpat sina vid skolan förvärfvade insigter och färdigheter, bör ämnet utgå ur skolans undervisningsplan. Undervisningen vid Slöjdskolan uti ett sådant ämne bör därför icke betraktas som permanent, utan som tillfällig. Har industrien en gång tillägnat sig de nya förfaringssätt, skolan genom sin undervisning meddelat, kan lämpligast åt den förra lemnas att sjelf sörja för deras vidare utveckling och för de härför erforderliga arbetarnes praktiska utbildning.

Att vid Slöjdskolan meddela undervisning i utöfvandet af sådana yrken, hvilka lika väl inläras i verkstäderna, synes icke kunna medföra något betydande gagn, men kan deremot lätt föranleda att ett större antal personer, än hvad industriens behof påkallar, till skada för sig sjelfva egnar sig åt dessa yrken.

Hvad slutligen beträffar den del af den extra ordinarie undervisningen vid Slöjdskolan, som skulle utgöras af speciela framställningar af viktiga tekniska kunskapsgrenar, så torde det vara af otvifvelaktigt gagn, om genom dertill lämpliga fackmän en sådan undervisning meddelas. Då emellertid i de flesta fall endast ett fåtal personer skulle begagna sig af denna, torde det vara tillfyllestgörande, om blott tid efter annan, med mindre eller större mellanrum allt efter ämnets större eller mindre vikt, samma läroämne upptages i undervisningsplanen. Derigenom kunna tillika ett större antal dylika läroämnen göras till föremål för undervisning, och skolans verkningskrets derigenom utsträckas.

Lärarepersonalen.

I fråga om lärarepersonalens organisation vid Slöjdskolan skulle flera af de skäl, som komiterade framhållit i förut afgifna betänkande rörande de tekniska elementarskolorna, kunna tillämpas för att visa önskligheten deraf att äfven vid förstnämnda skola anställas lärare, hvilka kunna odeladt egna sig åt undervisningen. Men dels den olika karakteren hos dessa båda olika slag af läroanstalter, dels den omständigheten, att Slöjdskolan är belägen i hufvudstaden, torde härvid böra tagas i betraktande. Till följd deraf att Slöjdskolans undervisning till större delen är förlagd till aftonen och söndagen, och enär i Stockholm många tekniskt, vetenskapligt eller konstnärligt bildade personer finnas, hvilka ega tillfälle och böjelse att några timmar i veckan tjengöra vid Slöjdskolan, är det vid denna jämförelsevis lätt att erhålla skickliga lärare i de många olikartade kunskapsgrenar, som ingå i hennes undervisningsplan. Under sådana förhållanden synes det lämpligast att icke, på sätt komiterade föreslagit för de tekniska elementarskolorna, på förhand bestämma, hvilka läroämnen skola med hvar-

andra förenas hos en lärare, utan i stället anslå ett visst arvode för hvarje särskildt läroämne inom hvardera af de fyra hufvudafdelningarne vid skolan. Deremot torde det lemnas åt styrelsen att, der sådant utan olägenhet låter sig göra, förena två eller flera sådana lärarebefattningar till en, så att derigenom åtminstone några af lärarne vid Slöjdskolan må vid denna erhålla sin hufvudsakliga verksamhet.

Lärarne vid Slöjdskolan torde lämpligast böra indelas i två klasser. Till den ena höra öfverlärarne, som utöfva en fullt själfständig verksamhet och som tjenstgöra vid skolan under hela läroåret; till den andra återigen höra de, hvilka biträda de förstnämnda och hvilka lämpligen torde kunna benämnas underlärare. I anseende till det periodiskt i hög grad under årets lopp vexlande antalet lärjungar, erfordras olika antal underlärare vid olika tider. Med anledning häraf synes det komiterade vara ändamålsenligast, att endast de lärare, hvilka utöfva en fullt själfständig verksamhet erhålla en fast anställning med bestämda arvoden, och att för underlärarne årligen anslås en summa, hvilken af styrelsen användes för aflönande af sådane lärare, hvilka i mån af det behof, som af lärjungarnes vexlande antal föranledes, till tjenstgöring inkallas.

Den af komiterade föreslagna anordningen i afseende å underlärare skiljer sig i vissa hänseenden från den nu antagna. De vid Slöjdskolan för närvarande anställda underlärarne hafva nemligen fasta, om ock särdeles knappa, löner och äro till följd deraf förpligtade att vara närvarande de bestämda lektionstimmarne, äfven under de tider på året, när antalet lärjungar icke gör deras biträde behöfligt. Vid undervisningen i åtskilliga läroämnena kan det derföre inträffa, att underlärarnes tid onödigt tages i anspråk samt att större kostnader än behöfligt är uppkommer. Det torde derföre vara lämpligare att på sätt komiterade föreslagit endast inkalla underlärare till tjenstgöring, när behovet sådant verkligen kräfver, men att gifva dem i förhållande till det använda arbetet bättre aflöning, än hvad nu är händelsen. Någon skilnad mellan underlärare och biträdande lärare skulle enligt komiterades förslag icke ega rum.

Följande tabell visar, hvilka lärarebefattningar i de olika läroämnena enligt ofvan föreslagne planer skulle erfordras för undervisningen

bestridande vid Slöjdskolan; äfvensom motsvarande antal undervisningstimmor i de olika afdelningarne, hvarvid det förutsättes, att de olika grupperna i afton- och söndagsskolan icke samtidigt undervisas i samma läroämne annat än i vissa ämnen, der så påfordras eller lämpligen ske kan.

Afton- och söndagsskolan.

<i>Öfverlärarebefattning i</i>	Antal timmar i veckan för de tre grupperna tillhopa.
Geometrisk konstruktionsritning jemte linearritning och beskrifvande geometri	20
Perspektivlära	2
Frihandsteckning: elementarkurser	18
» figur- och landskapsteckning	6
» konstindustriell fackteckning	8
Yrkesmålning	4
Modellering, ornament-	10
» figur-	6
Aritmetik och algebra	12
Geometri	6
Mekanik och maskinlära jemte mekanisk fackritning	14
Fysik	2
Kemi och kemisk teknologi	4
Varukännedom	2
Verktygslära	2
Byggnadskonstruktionslära med ritning	6
Byggnadsritning jemte formlära	6
Uppsatsskrifning	6
Bokföring	6
Välskrifning och textning	4

I denna afdelning skulle således 20 öfverlärarebefattningar finnas.

Den tekniska undervisningsanstalten för kvinnor.

Öfverlärarebefattning i

Antal timmar i
veckan för de
två grupperna
tillhopa.

Geometrisk konstruktionsritning jemte linearritning och be- skrifvande geometri.....	6
Perspektivlära	2
Frihandsteckning: elementarkurser	12
» figur- och landskapsteckning	4
» fackritning	6
Yrkesmålning	4
Modellering, ornament-	7
» figur-	5
Aritmetik	8
Geometri	2
Naturlära	2
Allmän varukännedom	2
Uppsatsskrifning	4
Bokföring	4
Välskrifning och textning	4

I denna afdelning skulle således 15 öfverlärarebefattningar finnas.

Den högre konstindustriela läroanstalten.

Öfverlärarebefattning i

Antal timmar
i veckan.

Högre konstindustriell frihandsteckning	18
Figur- och landskapsteckning	8
Yrkesmålning	12
Modellering, ornament-	8
» figur-	8
Skärning i trä af konstindustriela föremål	12
Ciselering och gravering	12
Läran om konststilarne	2

Således 8 särskilda öfverlärarebefattningar.

Byggnadsyrkesskolan.

Öfverlärarebefattning i

Antal timmar
i veckan.

Geometrisk konstruktionsritning jemte linearritning och beskrifvande geometri	6
Frihandsteckning (ornamentritning)	8
Aritmetik och algebra	6
Geometri	5
Allmän mekanik jemte byggnadskonstens mekanik	6
Naturlära	2
Byggnadskonstruktionslära med ritning	12
Byggnadsritning jemte formlära	10
Läran om kostnadsförslag m. m.	2
Uppsatsskrifning	2
Bokföring	2

Således 11 särskilda öfverlärarebefattningar.

Hela antalet öfverlärarebefattningar vid Slöjdskolan skulle således uppgå till 54, men enligt hvad ofvan blifvit anfördt, kunna och böra flera af dessa befattningar, med fördel för läroanstalten, bestridas af samma lärare.

Pristäfflingar och betyg.

Det framgår af den öfersigt, som i början af detta utlåtande blifvit lemnad öfver Slöjdskolans verksamhet, att en ingalunda oväsentlig del af denna består i pristäfflingar, som mot slutet af vårterminen anställas. Skolans stadgar och undervisningsplan gifva, så vidt kommiterade kunnat finna, visserligen härtill icke någon anledning, men det är likväl obestriddligt, att ett ganska omfattande system af pristäfflingar kommit till stånd vid skolan och att det utöfvar ett ganska märkbart inflytande på hela hennes verksamhet. Pristäfflingarne försiggå på det sätt, att för olika läroämnen, som dertill i någon mån kunna lämpa sig, vissa uppgifter utsättas, hvarefter lärjungarne i skolan, utan lärarens ledning, få utarbeta de teckningar eller skriftliga

svar, hvartill uppgifterna föranleda. En sakkunnig jury granskar sedermera de utförda arbetena och föreslår de olika belöningar, hvartill de anses förtjente.

Man kan med skäl hysa olika åsikter om gagnet af en sådan anordning. Det ligger i sakens natur, att hon måste medföra såväl verkliga fördelar, som ock allvarliga olägenheter. Vore frågan att på det pålitligaste sätt bedöma och jemföra de täflande lärjungarnes kunskaper samt deras förmåga att använda dessa, så skulle deremot ingenting vara att anmärka. Som pröfning betraktad är ett sådant system förträffligt för ett tekniskt läroverk. Derjemte torde det innebära en eggelse för en och annan lärjunge till att åtminstone under täflingstiden använda mera flit än hvad eljest skulle vara förhållandet. Men å andra sidan kan man ej heller förneka, att vid en skola af nu ifrågasvarande slag undervisningen är det enda väsendtliga och att pröfning och täflan äro af underordnad vigt. Skolans uppgift är att genom undervisning sprida så mycket kunskap som möjligt bland industriens arbetare, men ingalunda att bedöma denna kunskaps större eller mindre djup, om ock de lärjungar, hvilka önska erhålla vitsord öfver sina vid skolan ådagalagda framsteg och öfver den flit, hvarmed de begagnat undervisningen, icke böra sådant förvägras.

Icke heller är det af någon vigt för skolans syfte att genom täflan söka utröna, hvilka af lärjungarne äro de mest framstående. Dessutom lemna de årliga utställningarna af elevernas arbeten härtill en fullt tillräcklig ledning. Vidare torde böra anmärkas, att en så långt drifven täflan, som vid Slöjdskolan förekommer, utöfvar ett i det hela taget menligt inflytande på undervisningen och på lärjungarnes studier. Hon kan nemligen svårligen ske, utan att i någon mån inkräkta på undervisningstiden, och föranleder allt för lätt, att lärjungarne betrakta vinnande af pris vid täflingen såsom viktigare än kunskapers förvärfvande.

I betraktande af nu anförda omständigheter, synes det komiterade, att det skulle vara af verklig fördel för Slöjdskolan, om pristäflingen vid henne i väsendtlig grad inskränktes. Deremot anse de det vara af obestridligt gagn, att de skickligare lärjungarne i samband med undervisningen genom meddelade uppgifter, som de i hemmet eller i skolans lokaler få på egen hand utarbета, vänjas vid sjelfständigare

arbete, än hvad den egentliga undervisningen medgifver, dock utan att dessa öfningar antaga form af täflan.

I sammanhang härmed få komiterade anmärka, att det synes dem i hög grad önskligt, att ett mindre inveckladt och med andra läroverks mera öfverensstämmande betygssätt vid Slöjdskolan införes samt att äfven det sätt, som för belöningars meddelande för närvarande användes, på motsvarande sätt förenklas.

Förvaltningen.

Redan i det föregående hafva komiterade uttryckligen framhållit sin åsigt, att hela förvaltningen vid Slöjdskolan bör på enklare sätt anordnas. Det synes dem, att ett mindre antal tjenstemän, än hvad för närvarande vid skolan användes för ordningens upprätthållande och för vården af de ekonomiska angelägenheterna, borde kunna vara tillfyllestgörande. Dessutom anse de, att en förändring i afseende å föreståndarebefattningen bör vidtagas, för den händelse, att komiterades förslag att upprätta särskilda afdelningar för byggnadsyrkena och konstindustrien skulle komma till stånd.

Huru skicklig och framstående en föreståndare vid en sådan skola än må vara, kan man svårligen af honom begära, att han skall ega, utom de öfrige erforderlige egenskaperne den mångsidiga fackkunskap, som erfordras för ledningen af två så betydande och i flera hänseenden olika specialskolor samt af afton- och söndagsskolan. Under sådana förhållanden synes det komiterade att det fördelaktigaste vore, att särskilda afdelningsföreståndare tillsättas för de nämnda båda afdelningarne, hvilka, under föreståndarens öfverinscende, vid dem utöfvade den närmaste ledningen af undervisningen. Till sådane afdelningsföreståndare böra lärare vid afdelningarne utses. Derjemte synes det komiterade önskligt, att en föreståndarinna för den qvinliga afdelningen biträder föreståndaren med ledningen öfver denna afdelnings undervisning och vid ordningens upprätthållande.

Beträffande föreståndaren synes det komiterade önskligt, att han må kunna egna hela sin verksamhet åt den storartade läroanstalt, för

hvilken han är den förnämsta ledaren. Dessutom torde det i alla hänseenden vara lämpligt, af de skäl komiterade förut anfördt, att han tillika vid skolan meddelar undervisning. I afseende å föreståndarne vid samtliga afdelningarne synes det vara ändmålsenligt, att de emottaga anmälningar af de nya lärjungarne, så att de må kunna meddela dessa de sakkunniga råd för deras studiers ordnande, hvilka äro så mycket mera af behovet påkallade, som i allmänhet läroämnena äro valfria.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, få komiterade i underdånighet föreslå följande anordning af föreståndareskapet vid Slöjdskolan.

Ledningen och tillsynen af läroanstalten i hennes helhet tillkommer en af Kongl. Maj:t tillsatt föreståndare. Denne utöfvar tillika den närmaste ledningen af afton- och söndagsskolans verksamhet. Honom åligger att ordna och leda undervisningen i enlighet med stadgarne och de af styrelsen gjorda närmare bestämmelser; att tillse, det skolans lärare och öfrige tjänstemän med nit och omsorg fullgöra sina åligganden; att öfvervaka och upprätthålla ordningen; att utöfva tillsynen å skolans så väl fasta som lösa egendom; att granska alla inkommande räkningar äfvensom aflöningslistor, samt då ej någon anmärkning dervid förekommer, dem godkänna; att på tider, som af styrelsen bestämmas, emottaga anmälningar af de personer, som önska vinna inträde i afton- och söndagsskolan; att antaga och föra förteckning öfver lärjungarne i skolans samtliga afdelningar; att för styrelsen föreslå de åtgärder, som för skolans ändamålsenliga verksamhet och tidsenliga utveckling erfordras samt att uppsätta förslag till de utlåtanden, berättelser och andra skrivelser, som styrelsen eger att afgifva.

För renskrifning, registrering och mera dylikt eger föreståndaren att anlita tillfälligt biträde eller ock må styrelsen särskild person till sådant biträde för längre eller kortare tid antaga.

Föreståndaren bör tillika meddela undervisning vid Slöjdskolan.

En af lärarne i den högre konstindustriela afdelningen förordnas af styrelsen att i egenskap af afdelningsföreståndare utöfva den närmaste ledningen af undervisningen vid afdelningen; att emottaga anmälningar af nya lärjungar vid densamma; att tillse att den konstindustriela undervisningen vid Slöjdskolan rätt motsvarar sin bestämmelse och att till skolans föreståndare och styrelse framställa förslag

till de åtgärder, som i detta hänseende kunna vara af behovet påkallade.

Likaledes förordnas en af lärarne i byggnadsyrkesskolan att i egen-skap af afdelningsföreståndare utöfva den närmaste ledningen af undervisningen vid nämnda skola; att emottaga anmälningar af nya lärjungar vid densamma; att tillse att byggnadsundervisningen vid Slöjdskolan rätt motsvarar sin bestämmelse och att till skolans föreståndare och styrelse framställa förslag till de åtgärder, som för den skull erfordras.

Slutligen tillsätter styrelsen en föreståndarinna vid Slöjdskolans qvinliga afdelning. Henne åligger att utöfva den närmaste ledningen af undervisningen samt att vaka öfver ordningen inom denna afdelning; att emottaga anmälningar af nya elever vid densamma samt att tillse att afdelningen rätt motsvarar det afsedda syftet, hvarföre föreståndarinnan ock eger att till Slöjdskolans föreståndare och styrelse föreslå de anordningar, som för detta syftes vinnande af henne anses behöfliga. Föreståndarinnan bör meddela undervisning vid Slöjdskolans qvinliga afdelning.

Enär de göromål, hvilka för närvarande af matrikelföraren vid Slöjdskolan bestridas, skulle, om komiténs förslag vunne stadfästelse öfvertagas af Slöjdskolans föreståndare och afdelningsföreståndare samt föreståndarinnan, synes det komiterade, att matrikelförarebefattningen bör indragas. Så mycket mer anse de detta möjligt som en högst betydlig förenkling af skolstatistiken utan någon olägenhet kan införas, i enlighet med hvad komiterade i det föregående anført. Äfven sekreterarebefattningen torde skolans föreståndare kunna bestrida, naturligtvis under förutsättning, att erforderligt biträde på sätt ofvan blifvit nämndt ställes till föreståndarens förfogande. Likaså anse komiterade i enlighet med de grundsatser de förut i detta betänkande uttalat, att ordningsmannabefattningarne böra indragas, och att anteckningen af närvarande lärjungar af lärarne verkställas. De af lärarne förda listor aflemnas sedermera till vederbörande föreståndare eller föreståndarinna, som sammanförer de lemnade uppgifterne.

Öfrige erforderlige tjänstemän äro, enligt komiterades åsigt:

Kassaförvaltaren, som åligger att uppbära alla till skolan inflytande penningar; till siffran granska inkommande räkningar; efter behöriga

anordningar verkställa utbetalningarne; föra och avsluta skolans räkenskaper; uppgöra kassaförslag samt gemensamt med föreståndaren hafva vården om och ansvaret för skolans säkerhetshandlingar.

Bibliotekarien, som åligger att hafva vården om och ansvaret för skolans bibliotek och på de timmar, som af styrelsen bestämmas, hafva detta för allmänheten tillgängligt. Honom åligger tillika att hafva tillsynen om de skolans samlingar, hvilkas vård af styrelsen icke uppdrages åt vederbörande lärare eller afdelningsföreståndare.

Predikanten, som åligger att hvarje söndag, då undervisning vid skolan meddelas, å tid, som af styrelsen bestämmes, förrätta offentlig gudstjenst derstädes.

Dessutom erfordras en maskinist samt ett biträde åt denne för skötseln af ångpannan, ångmaskinen samt af värmelednings- och ventilationsapparaten i skollokalen; vidare två portvakter samt tre vaktmästare.

Det förslag, som af komiterade i afseende å förvaltningens ordnande vid Slöjdskolan nu blifvit framställt, skiljer sig ganska väsentligt från nuvarande förhållanden. En betydlig inskränkning i antalet af den icke undervisande personalen vid skolan är dervid förutsatt, i det att antalet befattningar, som icke äro egentliga lärarebefattningar, är förminskadt från 22 till 14 eller 15, af hvilka sistnämnde likväl endast 11 icke ovilkorligen äro med lärarebefattningar förenade. Att den föreslagna förändringen skulle i flera hänseenden vara fördelaktig synes komiterade uppenbart. Men fastän de betrakta det för sin pligt att kraftigt framhålla detta, tro de sig dock böra förklara, att vid förändringens genomförande skäligt afseende bör fästas vid de bevekande omständigheter, som i åtskilliga fall kunna förekomma. Det torde emellertid icke tillhöra komiterade, utan skolans styrelse och öfverstyrelse, att, i händelse komiterades förslag skulle vinna nådigt bifall, föreslå de åtgärder, som i sådant afseende blifva behöfliga. Särskildt anse de sig böra framhålla, att den nuvarande föreståndaren, hvilkens förtjenster och framstående nit om Slöjdskolan de villigt erkänna, billigtvis icke torde böra åläggas att underkasta sig alla de förändringar i hans ställning, som skulle blifva en följd af förslagets fullständiga genomförande.

Styrelsen.

I afseende å det sätt, på hvilket styrelsen vid Slöjdskolan i Stockholm är sammansatt, hafva komiterade icke något att erinra. Men om, på sätt de föreslagit, särskilda afdelningar för högre konstindustriell och för byggnads-yrkesundervisning skulle vid skolan upprättas, torde det vara lämpligt, att lärarekollegiet vid Kongl. Akademien för de fria konsterna erhåller rättighet att utse en ledamot i styrelsen. Denna skulle då blifva sammansatt på följande sätt:

En ordförande, som af Kongl. Maj:t dertill i nåder förordnas.

En ledamot utsedd af K. Kommerce-kollegium, eller den myndighet, som i stället för detta embetsverk erhåller uppdraget att utgöra öfverstyrelsen öfver den lägre tekniska undervisningen i riket.

En ledamot utsedd af Stockholms stadsfullmäktige.

En ledamot utsedd af lärarekollegiet vid K. Teknologiska Institutet.

En ledamot utsedd af lärarekollegiet vid K. Akademien för de fria konsterna.

En ledamot utsedd af Svenska Slöjdföreningen; samt af skolans *föreståndare*, hvilken i styrelsen är föredragande.

De ledamöter, hvilka af Kommerce-kollegium, Stockholms stadsfullmäktige, Teknologiska Institutets och Konstakademiens lärarekollegier samt af Svenska Slöjdföreningen utses, torde lämpligast väljas för en tid af tre år.

För öfrigt torde det vara lämpligast, att föreståndarne för de högre konstindustriella och byggnadsyrkes-afdelningarne äfvensom föreståndarinnan vid den tekniska undervisningsanstalten för qvinnor erhålla rättighet och åliggande att deltaga i styrelsens öfverläggningar, beträffande frågor, som hafva afseende å deras respektive afdelningar.

De åligganden, hvilka komiterade anse böra tillkomma styrelsen, äro:

Att sorgfälligt öfvervaka och befordra uppfyllandet af skolans ändamål, tillse hennes tidsenliga utveckling samt till Kongl. Maj:t framställa förslag till de förändringar, som i detta hänseende påkallas; att

meddela särskilda bestämmelser, i enlighet med fastställda stadgar, för undervisningen, ordningen, kassaförvaltningen, räkenskapsföringen m. m. vid skolan och utfärda härför erforderliga instruktioner:

att förvalta och under gemensam ansvarighet redovisa skolans statsanslag och öfriga till skolan inflytande tillgångar;

att antaga och meddela afsked till såväl lärare som öfrige tjenstemän, med undantag af föreståndaren, samt nödig lägre betjening;

att bevilja pris, belöningar och stipendier åt utmärkte elever;

att årligen på fastställd tid, till af Kongl. Maj:t bestämd myndighet insända berättelse om skolans verksamhet och tillstånd under nästföljande läroår och förvaltningen under sistlidne räkenskapsår; samt

att årligen inom den därför bestämda tid, till Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarrätt för behörig granskning insända skolans räkenskaper.

Den befattning med Slöjdskolan i Stockholm, som för närvarande utöfvas af Kongl. Kommerce-kollegium, torde, för den händelse att en särskild öfverstyrelse för den lägre tekniska undervisningen upprättas, böra af henne öfvertagas.

Öfverstyrelsen bör i fråga om Slöjdskolan ega följande åligganden:

att vid inträffande ledighet af ordförande- eller ledamotsbefattning i skolstyrelsen, för befattningens återtillsättande i föreskrifven ordning vidtaga nödig åtgärd;

att vid inträffande ledighet af föreståndarebefattningen, efter inhemtande af skolstyrelsens yttrande, hos Kongl. Maj:t föreslå någon härtill skicklig och lämplig person;

att till Kongl. Maj:t öfverlemna, jemte eget utlåtande, de af skolstyrelsen insända årliga berättelser om skolans verksamhet, tillstånd och förvaltning;

att till Kongl. Maj:t, jemte eget yttrande, öfverlemna de af skolstyrelsen framställda förslag i frågor, som icke tillhöra öfverstyrelsens eller skolstyrelsens afgörande.

Lärarekollegier.

Enligt § 21 af de för närvarande för Slöjdskolan gällande stadgar kallar föreståndaren lärarne vid början af hvarje månad till sammanträde, för att granska lärjungarnes flit, framsteg och uppförande samt öfverlägga om frågor rörande undervisningen. Dylika sammanträden skola ock ega rum före början af höstterminen, för upprättande af förslag till årets läroplan, samt efter slutad vårtermin, för att uppgöra förslag öfver de lärjungar, som gjort sig förtjente af belöningar eller loford.

För den händelse att komiterades förslag till Slöjdskolans reorganisation vunne nådig stadfästelse, blefve skolan delad i fyra af hvarandra till en viss grad oberoende läroanstalter, och det synes i sådant fall vara lämpligare, att öfverlärarne i hvardera af dessa afdelningar bilda ett särskildt kollegium, hvilket efter ordförandens kallelse sammanträder, så ofta ärendena det påkalla. Slöjdskolans föreståndare bör vid dessa sammanträden föra ordet, hvaremot ärendenas föredragning åligger vederbörande afdelningsföreståndare eller föreståndarinnan, utom i afton- och söndagsskolan, för hvilken föreståndaren sjelf är föredragande.

Dessa lärarekollegiers uppgift är:

att upprätta förslag till undervisningsplaner och timtabeller inom afdelningen;

att föreslå prisbelöningar eller stipendier för genom flit och skicklighet framstående lärjungar, tillhörande afdelningen;

att bestämma de betyg för flit och uppförande, som böra tillkomma från afdelningen med afgångsbetyg utgående lärjungar;

att afgifva yttrande i de undervisningen vid afdelningen rörande frågor, hvilka till kollegiet öfverlemnas af skolans styrelse eller föreståndare.

Den obetydliga protokollsföring, som vid läraresammanträdena erfordras, torde kunna bestridas utaf vederbörande afdelningsföreståndare eller annan af afdelningens lärare, som kollegiet dertill utser.

För sammanjemkning af de utaf de särskilda lärarekollegierna upprättade förslag till undervisningsplaner och timtabeller eger Slöjdskolans föreståndare att till öfverläggning sammankalla de olika afdelningarnes

föreståndare och föreståndarinnan. Dessa planer och tabeller föreläggas sedermera styrelsen till granskning och stadfästelse.

Beräkning af kostnaderna.

Det återstår att beräkna de kostnader, som utförandet af den i det föregående föreslagna reorganisationen skulle medföra. För denna beräkning hafva komiterade vid lönernas bestämmande tagit hänsyn till nu varande lefnadskostnader i hufvudstaden, hvilka icke torde kunna antagas i någon väsendtligare grad komma att förminskas, äfvensom det stegrade priset på alla slag af arbete. I fråga om bestämningen af öfverlärarnes löner hafva komiterade för öfrigt fäst afseende dels vid antalet undervisningstimmar, dels det större eller mindre anspråk, som läroämnet ställer på lärarens skicklighet, dels huru mycken förberedelse, som undervisningen deri påkallar, och slutligen den större eller mindre svårigheten att deri kunna finna dugliga lärare.

I betraktande af dessa förhållanden, få komiterade i underdånighet föreslå följande lönevillkor för öfverlärarne i de olika läroämnena vid de fyra särskilda hufvudafdelningarne, af hvilka Slöjdskolan, för den händelse att komiterades förslag vunne nådig stadfästelse, skulle komma att utgöras:

Öfverläraren i	Afton- och söndags- skolan.	Den tekniska undervis- ningsanstal- ten för qvinor.	Den högre konstindu- striela läro- anstalten.	Byggnads- yrkesskolan.
Geometrisk konstruktionsritning jemte linearritning och beskrif- vande geometri	1,600	450	—	300
Perspektivlära	200	200	—	—
Frihandsteckning:				
Elementarkurser	1,400	900	—	400
Figur- och landskapsteckning	550	350	1,000	—
Transport	3,750	1,900	1,000	700

Öfverläraren i	Afton- och söndags- skolan.	Den tekniska undervis- ningsanstal- ten för qvinno.	Den högre konstindu- striella läro- anstalten.	Byggnads- yrkesskolan.
Transport	3,750	1,900	1,000	700
Fackteckning	900	600	—	—
Högre konstindustriell frihands- teckning	—	—	3,000	—
Yrkesmålning	400	400	1,500	—
Modellering:				
» af ornament	850	600	1,000	—
» af figur	500	400	1,000	—
Aritmetik och algebra	1,200	800	—	400
Geometri	600	200	—	300
Mekanik och maskinlära jemte mekanisk fackritning	1,500	—	—	—
Allmän mekanik jemte byggnads- konstens mekanik	—	—	—	600
Fysik	450	—	—	—
Kemi och kemisk teknologi	800	—	—	—
Naturlära	—	450	—	300
Varukännedom	450	450	—	—
Verktygslära	450	—	—	—
Byggnadskonstruktionslära med ritning	600	—	—	1,000
Byggnadsritning jemte formlära ..	500	—	—	800
Läran om kostnadsförslag m. m.	—	—	—	150
Uppsatsskrifning	500	300	—	100
Bokföring	500	300	—	100
Välskrifning och textning	300	300	—	—
Skärning i trä	—	—	1,200	—
Ciselering och gravering	—	—	1,200	—
Läran om konststilarne	—	—	500	—
Summa kronor	14,250	6,700	10,400	4,450

Hvad underlärarne beträffar, torde, i öfverensstämmelse med hvad i det föregående blifvit anfördt, och i likhet med hvad för närvarande eger rum för biträdande lärare, det vara lämpligast, att en viss summa årligen ställes till styrelsens förfogande, för att i mån af behof till desse lärares aflöning användas. Enligt 1875 års utgiftstat är för aflöning åt underlärare anvisadt ett belopp af 7,680 kronor och för biträdande lärare ett belopp af 6,360 kronor, i hvilka summor dyrtidstillägg äro inberäknade. Enär enligt komiténs förslag den för närvarande vid Slöjdskolan meddelade undervisningen i vissa folkskoleämnen skulle upphöra eller åtminstone i väsendtlig grad inskränkas, och det stora antalet lärjungar i dessa ämnen betingar användandet af åtskilliga underlärare och biträdande lärare, hvilka genom den nya organisationen skulle blifva vid skolan obehöfliga, hvaremot antalet lärjungar i den högre konstindustriela läroanstalten och i byggnadsyrkesskolan sannolikt icke skulle, åtminstone till en början, blifva så stort, att flera underlärare der skulle tagas i anspråk, så synes det antagligt att, om årligen en summa af 13,000 kronor för ifrågavarande ändamål anslås, denna bör vara fullt tillräcklig.

För den extra ordinarie undervisningen torde en summa af 3,500 kronor årligen böra ställas till styrelsens förfogande, ett belopp som äfven är afsedt för Statens bidrag till bestridande af undervisningen i främmande språk.

Föreståndarens aflöning belöper sig för närvarande till 6,000 kronor, dyrtidstillägg inberäknadt. Enär enligt komiterades åsigt, på sätt ofvan blifvit framställt, föreståndaren tillika bör vid skolan vara lärare, och han i sådan egenskap bör åtnjuta motsvarande lön, synes det komiterade, att hans aflöning som föreståndare bör kunna nedsättas till 4,500 kronor årligen, en förändring, som likväl icke torde böra vidtagas under den nuvarande föreståndarens tjänstetid. För hvardera af de båda afdelningsföreståndarne vid den högre konstindustriela läroanstalten och vid byggnadsyrkesskolan torde ett årligt arvode af 500 kronor vara tillfyllestgörande. Deremot torde föreståndarinnan vid den tekniska undervisningsanstalten för qvinnor böra erhålla ett högre arvode, som komiterade anse lämpligen kunna sättas till 800 kronor, emedan hennes befattning, i anseende till det stora antalet qvinliga lärjungar, skulle blifva mera ansträngande.

Enligt komiterades förslag skulle vid Slöjdskolan, efter den nya organisationens genomförande, föröfrigt erfordras följande tjänstemän, hvilkas lönebelopp blifvit föreslagna i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad för närvarande eger rum.

Bibliotekarie, för hvilken en lön af 1,400 kronor torde böra anslås.

Kassaförvaltare med en lön af 400 kronor.

Predikant med en lön af 300 kronor.

Dessutom:

En maskinist med en lön af 1,200 kronor.

Ett biträde till denne med en lön af 720 kronor.

En förste vaktmästare med en lön af 750 kronor.

Två andre vaktmästare, hvardera med en lön af 650 kronor.

Två portvakter med en lön af tillhopa 480 kronor.

Beträffande de dryga utgifterna för lyshållningen vid Slöjdskolan, hvilka i innevarande års stat äro upptagna till 7,250 kronor, kunna de efter komiterades åsigt i icke ringa grad inskränkas genom en lämpligare och mera sparsam anordning af en del utaf belysningsapparaterna. Ett årligt anslag af 6,000 kronor torde för ändamålet vara tillfyllestgörande.

Deremot anse komiterade, att utgifterna för uppvärmningen, hvilka i nämnde stat äro upptagna till 4,400 kronor, möjligen skulle i någon mån komma att förökas genom den nya organisationen, och de hafva derföre beräknat denna post till 5,000 kronor. För vattenförbrukning upptages oförändradt ett belopp af 400 kronor. För »bibliotek och samlingar» är i nämnde stat ett belopp af 2,500 kronor och för »undervisningsmateriels anskaffning och underhåll» 5,800 kronor upptagne. Efter granskning af de hit hänförliga utgifterna vid Slöjdskolan under de senare åren, anse komiterade att, om i utgiftsstaten upptages för biblioteket 1,500 kronor och för undervisningsmateriel och samlingar 6,000 kronor, behovet i detta hänseende bör vara tillräckligt tillgodosedt.

Till inventariers inköp och underhåll torde likasom förut ett belopp af 2,000 kronor böra i utgiftsstaten upptagas.

I de sistförflutna årens stat är ett belopp af 600 kronor upptaget »till pris och belöningar». Hvad dessa beträffar, torde de visserligen kunna utan olägenhet i någon mån inskränkas; men enär det, för den

händelse att komiterades förslag om upprättandet af en högre konst-industriell läroanstalt med dagundervisning vid Slöjdskolan komme till utförande, skulle vara i hög grad önskligt, att åtminstone de mera framstående lärjungarne i denna afdelning genom stipendier sattes i tillfälle att egna en längre tid åt undervisningens begagnande, än hvad eljest vore möjligt, hafva komiterade ansett sig böra i utgiftsstaten upptaga under rubrik »till stipendier, pris och belöningar» en summa af 1,500 kronor.

Hvad slutligen beträffar posten »diverse utgifter», hvilken i innevarande års utgiftsstat är upptagen till 4,485 kronor, torde den böra upptagas till ungefär samma belopp; och hafva komiterade till slutsummans afrundning bestämt densamma till 4,450 kronor.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, skulle efter fullständigt genomförande af den föreslagna organisationen af Slöjdskolan följande årliga utgifter tagas i anspråk:

För aflöning af öfverlärarne i afton- och söndagsskolan	14,250 kronor.
För aflöning af öfverlärarne i den tekniska undervisningsanstalten för qvinnor	6,700 »
För aflöning af öfverlärarne i den högre konstindustriella läroanstalten	10,400 »
För aflöning af öfverlärarne i byggnadsyrkesskolan	4,450 »
För aflöning af underlärarne	13,000 »
För den extra ordinarie undervisningen	3,500 »
Föreståndarens aflöning	4,500 »
Arvode till två afdelningsföreståndare och en föreståndarinna	1,800 »
För aflöning af bibliotekarien, kassaförvaltaren och predikanten	2,100 »
För aflöning af maskinister samt betjeningen	4,450 »
Lyshållningen	6,000 »
Uppvärmningen	5,000 »
Vattenförbrukningen	400 »
Biblioteket	1,500 »
Transport	78,050 kronor.

	Transport	78,050 kronor.
Undervisningsmateriel och samlingar	6,000	»
Inventariers inköp och underhåll	2,000	»
Till stipendier, pris och belöningar	1,500	»
Diverse utgifter	4,450	»
	Summa	92,000 kronor.

Hvad beträffar skolafgifterna, vore det utan tvifvel i princip riktigast, på sätt blifvit föreslaget vid de tekniska afton- och söndagsskolorne i landsorten, att lärjungarne erlade en ringa afgift för hvarje läroämne, för hvilket de anmäla sig till undervisning. Men i anseende till det stora antalet lärjungar vid Slöjdskolan i Stockholm skulle detta medföra stora svårigheter. Det torde derföre vara lämpligast att upptaga en bestämd afgift, oberoende af antalet läroämnen, hvori undervisningen begagnas. Komiterade anse se sig af denna orsak icke böra föreslå någon förändring i de för nämnda skola i detta fall nu gällande bestämmelser.

Slutligen får komitén i underdånighet anmäla, att dess ledamot, professor G. R. Dahlander, på grund af Eders Kongl. Maj:ts nådiga bref af den 28 November 1873 fortfarande tjenstgjort såsom komiténs sekreterare.

Med underdånig vördnad, trohet och nit
Eders Kongl. Maj:ts

tropligtigste tjenare och undersåter

ER. EDLUND. A. H. FOCK. G. R. DAHLANDER.
E. A. JACOBSSON.